

Klassivõitlus

Fr. R. Kreutzwaldi nim.
Eesti NSV Riiklik
Raamatukogu

PE 4748

28. juunil 1919. a. jaotafid Versailles Inglise-Prantsusmaa imperia-
listid Euroopa oma wahel ära. Sellega panid nad terve maailma
uuesti püssirohu tünni otja, millele iga päewaga ligineb sõjatuleleeg.

Rahvusvaheline sõjavastane päev

Kommunistilise Internatsionaali 6. kongress võttis oma koosolekul 1. septembril 1929. a. otsuse vastu, mille järele kõigi maade kommunistilised parteid peavad viibimata asuma rahvusvahelise sõjavastase hoogtöö läbiwiimisele.

Ja Kominterni täidesaatekomitee otsusel peetakse esimene rahvusvaheline sõjavastane, niinimetatud punane päev — 1. augustil j. a.

Milleks on niisugust rahvusvahelist sõjavastast hoogtööd tarwis? Misugused asjaolud nõuavad kogu ilma proletariaadist kõigi jõudude walmispanekut sõjavastajeks võitlusjeks?

Nende küsimuste peale tuleb wastust anda. Meie ees seisab üldine põhitõsi:

Kas maailm läheneb „igawesele rahule“ või uutele sõdadele?

Peale imperialistlikult sõda tõendas kodanlus, kinnitasid kodanlised patijistikid („rahujultustajad“) ja sõjised, et ilma sõda oli ja jääb wiimajeks sõjaks! Maailm arenewat nüüd edasi „rahu ja demokraatia“ tähe all. Uusi sõdastid enam ei tulewat, wälja arwatud wast sõjad mõne diktatuurimaa vastu, kus püha eraomandus, tsiviilistatsioon ja demokraatia hädaohtus.

Eriti kaagutasid ja kaagutawad sotsiaal-demokraadid, et uute imperialistlike sõdade hädaoht wähenewat suure kiirusega, sest kapitalismi arenemine minewat nüüdsest peale uut rada. Saksa sõjise ülempepp Karl Kautsky pidas juba 1914—15. a. rahulist, sõdabeta ultra-wõi üli-imperialismi wõimalikult. Nüüd aga, 1929. a., kirjutab Kautsky oma brošüürikeses „Sõjariistade küsimus ja sotsiaaldemokraatia“, et ultra-imperialism olla saanud tõsiasjaks, nagu näitawat wiimaste aastate sündmused. Ta kirjutab: „Meie oleme astunud internatsionaalsete (rahvusvaheliste) kartellide, internatsionaalsete trustide ja rahanduskapitali internatsionaalsete organisatsioonide ajajärku“, kes oma tegevuse arendamisjeks „nõudwat rahu“.

Ühe sõnaga, kõik tundemärgid näitawat, et maailm ei lähenerwat mitte uutele sõdadele, waid „igawesele rahule, sest sõjise kurituulus üli-imperialism arenewat teisfugust rada kui sõjaelne kapitalism. See olewat rahvuswahelise rahanduskapitali ennenagematu õitsmise, sõdabeta, rahulise arenemise ajajärk.

Aga et niisugune üli-imperialismi ajajärk tulemas on, selle tõendusjeks olewat praegune kapitalismi stabiliseerumine, tehnika ennenagematu kasv jne.

Kapitalismi osalist ja ajutist stabiliseerumist ei eita ka kommunistid, kuid nad kriipsutawad ühtlasi alla, et just kapitalismi stabiliseerumine sõjahädaohtu teravnemise wälja kutsjub.

Kuidas on see mõeldaw, et kapitalismi stabiliseerumine eneses uute wastuolude ja sõdade idustid kannab? Kas siin mitte mingisugust loogilist wastuolu pole?

Kommunistid ei salga, et sõjajärelne kapitalism on teinud läbi rea ajajärkustid, kusjuures kolmas ajajärk algab sellest silmapilgust, mil kapitalistlik majandus jõudis üle sõjaelne tafapiina. See kolmas ajajärk tähendab kapitalismi walmistuse jõudude kiiret kasvut, suuri tehnika edusamme, kartellide ja trustide kasvumist jne.

Mõnel maal, nagu Ameerika Ühisriigid ja Sakamaa, omandab tehnika kasv oise tehnilise pööre iseloomu. Rahwtamootorite, elektrifikatsiooni, keemiatööstuse hiiglas kasv, küttematerjali ja tooresaine muretsemise uued wiisid, kerge metallide tarwituselewõtmine, autotranspordi laialine arenemine, uued töborganiseerimise wiisid ja konweieri süsteemi ennenagematu kasv on need peategurid, mis kapitalismi walmistuse jõudustid tõstawat. Sel alusel kasvab wäliskaubanduse läbitõik ning kapitali wäljawedu. (Waata Kominterni 6. kongressi resolutsioon rahvuswahelise seisutorra kohta.)

Kuid siin seisabki kogu küsimuse naelapea. Kapitalismi walmistuse jõudude kasv just ongi see tegur, millest tekivad uued wastuolud ja uue imperialistlike sõjahädaoht.

Kapitalismi valmistusjõudude kasv ei võdi mitte „ilmlopmata“ areneda, vaid ta satub iseenelega vastuolusse.

Mis on kapitalismi valmistusjõudude kasvu tagajärg?

Turgude ja kapitalimahutamise piirkondade kriis. Mida enam kapitalismi valmistusjõud kasvavad, mida enam kaupa, väärtusi ja varandusi turgudele saadetakse, seda kiisamaks jäävad turud. Siseturud kuivavad niikuinii kokku töötavate hullkade viletsuse kasvamisega (tööpalkade vähenemine, tööpuuduse suurenemine) ja asumaade talurahvahulkade vaesetsjäämine (pauperiseerumise) tagajärjel. Turgude küsimust aitavad pealegi teravaks ajada vastuolud, mis tekivad sotsialistlike Riik. Liidu olemasolekust, kus majandusline elu sootuks teissuguste põhimõtete järele on korraldatud, kui kapitalistlikes ilmas.

Samuti ajab turgude küsimuse äärmiselt teravaks see asjaolu, et praegusel ajajärgul, imperialistlikel ajajärgul, kapitalistlike maade arenemine ühetasajelt ei sünni, vaid hüpete viisi, laineliset. Ühed maad arenevad kiirelt edasi, kuna teistel maadel arenemise kiirus õige pitaldane on, võdi koguni taguspõdimisel ja mädanemine sünnib. Näit. tõstis Sakjamaa oma majanduse Ameerika krediitide abiga õige kiiresti kõrgemale järjele ja suurendas tuntavalt oma võistlusvõidimet välisurgudel. Inglise imperialism selle vastu aga jääb oma arenemises teistest kaugemale maha, osalt lähed isegi tagurpidi ja avaldab mädanemise tundemärke: ta kaotab ikka rohkem oma võistlusvõidimeist välisurgudel, tema väljaveotrediivid kuivavad kokku ning ikka nõrgemaks jääb ta endine walitsew seisukoht ilmaturul, mida teised on läte kiisavad.

Turgude ja kapitalimahutamise piirkondade küsimuse äärmine teravõnemine — see on kapitalismi valmistusjõudude kasvu tagajärg.

Kuid misuguste abinõudega tahab kodanlus seda umbõõlme lahtri raiuda? Misugused teed ja võimalused on tal turgude küsimuse lahendamiseks?

Uusi kasutamata turgusid maamunal enam ei ole. Kogu maailm on juba ammugi imperialistlike rõõvikute vahel ära jagatud.

Turgude küsimuse lahendamiseks pole enam muud teesid, kui maailma uuesti ümberjagamine.

Kuid maailma uuesti jagamine ei võdi teisiti sünnida kui sõdade teel, sest ainult sõsklit eesel võiks mõtteid mõlgutada, et mõni kapitalistline häitkala nii kristlikuks muutub, et ta wabatahtlikult oma turud teistele jätab!!

Ja siin seisabki see põhjus, miks kapitalismi stabiliseerumine, kapitalismi valmistusjõudude kasv enefega uued hüglasuured vastuolud kaasa toob, imperialistlike riikide vahelised sõjad, sõjad Riik. Liidu vastu ja rahvuslikud wabastusõjad imperialismi vastu mõõdapääsemataks teeb.

Seda seisakorda ei seleta ainult sotsiaalimperialistide filmad, kes kapitalismi rahuliseft, sõadeta arenemiseft räägivad, kuid tegelikult uute sõdade ettevalmistamisel kodanlust kõigiti aitavad.

Praegu, sõjajärele kapitalismi kolmandal ajajärgul, tulewad kõik need vastuolud ikka selgemini nähtawale, ja sõjahädaoht omandab ikka järsumalt pealetungiwama iseloomu. Kominterni 6. kongress ütles:

„Peale Kominterni 5. kongressi (1924. aastal) rahvuswahelises olukorras tekitatud muudatused näitavad kõigi kapitalismi vastuolude teravõnemist, Riik. Liidu määratusuurt majanduslist ja poliitilist kasvamisest, rahvuslik = revolutsioonilise liikumise kiiret tõusu asumaadel ja poolasumaadel, eeskätt Hiinas, ja klassiwõitluse teravõnemist kodanluse ja proletariaadi wahel kapitalistlikel maal.

„Wastuolud imperialistlike riikide wahel võitluses turgude pärast tulewad ikka selgemalt nähtawale. Kuid veel rohkem kui need vastuolud imperialistlike riikide wahel kasvab peavastuolu, mis kogu maailma kahets leeriks jagab: ühelspool kogu kapitalistline ilm, teiselspool — Riik. Liit, kelle ümber koondurwad rahvuswaheline proletariaat ja asumaade rõõhutud rahwad.

„Wõitlus nõukogudewõimu ja Hiina revolutsiooni häwitamiseks, piiramata võimuks Hiinamata üle ja Wene turgude omandamiseks, s.o. võitlus selleks, et kasutada nende maade määratuid tooresaine- ja turgude tagawaraallikaid, on

rahvusvahelisele kapitalile määratu tähtsusega küsimus ja osakehene alus praegusel ajal ahwardawale uue imperialistilise sõja hädaohule."

Et asi just nii on, nagu ära märkis Kominterni 6. kongress, seda näeme praegu iga samm peal. Märmine pingutamine sõjawägede, uute sõjariistade, mere- ja õhulaewastiku suurendamise alal kõikidel kapitalistlikel maadel ja niisuguste tööstusharude ja ettevõtete loomine, mis päewa pealt wõiwad hakata sõjatarbeid valmistama, — on selle tõendusüks.

Ja milleks muuks kui ainult kiiresti lähenewa sõja maskeerimiseks korraldatakse ikka rohkem rahukonverentse, sõjariistade wähenendamise nõupidamisi, "igawese rahu" lepinguid ning tehakse kisa "rahu ja demokraatia" wajamisest?! On wana tõde, et mida rohkem rahust räägitakse, seda ligemal on tegelikult sõda.

Sellepärast nõuabki praegune olukord töblisteklassilt, et ta end wäsimata jõuga tegelikult sõjawastaseks wõitluseks walmis paneks.

Sõjahädaohu ja töblisteklassi ülesanded

Misugust iseloomu kannawad praeguse ajajärgu sõjad?

Kominterni 6. kongressi otsus sõjahädaohu kohta ütleb selle kohta järgmist:

"Praegusel ajajärgul wõib märkida järgmist kolme tüüpi sõdapid: esiteks, sõjad imperialistlike riikide wahel; teiseks, imperialistilise kontrrewolutsiooni sõjad proletaarse revolutsiooni vastu, ehk maade vastu, kus sotzialismi ehitatakse; kolmandaks, rahvuslik-revolutsioonilised sõjad, eriti asumaade sõjad imperialismi vastu, mis tekivad ühenduses imperialistlike orjastamisjõudadega nende maade vastu."

Wastawalt sellele määrab ka proletaariat oma põhimõttelised seisukohad ja taktika nende sõdade vastu.

Töblisteklass on oma sõjawastases wõitluses küllalt kibeid õpetunde läbi teinud ning peab neist õppima, et mitte wanu wigu korrata. Ka sotiaalidemokraatlikel

parteid tegid enne ilmasõda ilusaid sõnu sõja vastu. Aga just sellepärast, et need olid ainult ilusad sõnad, weeti töblisteklassi kodanluse tapakaltarile.

Kommunistiline Internationaal ei jää aga ainult sõnade juure peatama, waid paneb sõjawastase wõitluse tegelikule alusele. Rahvusvaheline sõjawastane päew peab olema proletariaadi tegeliku sõjawastase töö ja sõjawastaseks wõitluseks walmispaneku algus.

Sotside 2. Internationaal wõttis oma kõrgetel kongressidel ainult sõjawastased resolutsioonid vastu, kuna ta nende küsimustega hullkabele lähedalegi ei läinud. Kommunistid peawad aga oma sõjawastase wõitluse just kõige laiematesse töblisteklassi talurahwahulkadesse wiima.

Lenin kirjutab:

"Waja on inimestele kõige kontreetselt weel ja weel kord selgitada, kuidas asjaalood wiimase sõjal ajal olid ja miks nad mitte ei wõinud teistki olla.

"Isääranis on waja selgitada selle asjaolu tähendust, et "isamaa kaitumine" muutub mõõdapääsemata küsimuseks, mida töbrahwa määratu enamus tingimata oma kodanluse huwides otsustab.

"Waja on inimestele seda reaalselt olukorda selgitada, kui suur on saladus, milles sünnib sõda ja kui abitu on tegelikult harilik töblisteorganisatsioon, kuigi ta ennasl revolutsiooniliseks nimetab pealenihkewa sõja ees."

See Lenini õpetus peab olema proletariaadi sõjawastase kihutustöö aluseks. Kommunistiline partei peab niuwiisi töbtawatele hulkadele lähenema, niuwiisi kihutustöö tegema, et hulqad tõepoolest sõjahädaohu suurusest ja oma ülesande raskusest aru saaksid.

Ükski otsus, ükski resolutsioon, olgu ta ka kõige parem, ei wõi minisuguseid taqajärgi anda, kui sellest hulqad ei ole aru saanud.

Teiseks järgneb sellest Lenini õpetusest, et wähe on harilikult töblisteorganisatsioonist, rahu ajal töbtawalt organisatsioonist, et sõja korral tegelikult sõja vastu wälja astuda. Sõegi Wene enamlased, kes oma hästikorraldatud pörandaaluse organisatsiooniga ainuke partei olid, kes sõja ajal oma revolutsioonilist tööd jatkata

ostafid, ei suutnud hulkafid talistada „isamaa-kaitse“ seisukohale asunast, weel wähem sõda ennast talistada, sellepeale waatamata, et Wene töblisteklass just sõjaeelsetel näbalatel suures tõusuhoois oli ja mõni aeg enne sõda Peterburi uulitafate isegi barrikadid tekkisid.

See näitab, misugust organisatsiooni töblisteklassil tarwis on, et täielikult sõja wastu wõidelda.

Sõnamulinad iseenesest tekkivast üldstreigist, millega sotsiaaldemokraadid enne sõda töblisi toitsid ja mis sõja ära pidi hoidma, jäid ainult tühipaljaks mulinaks ning lendasid esimeste paukude juures õhku kui seebimull. Sotfid ise ei mõelnud sõja wastu tegelikult mitte wäikest warastki liigutada, waid asusid tahe kääga kodanluse sõjakrediitide toetamisele. Klassiteadlikud töblised, kui nad oleksid tahtnudft üldstreiki korraldada, olid peale sõja wäljakuulutamist selleks juba jõuetud.

Sellepärast pidas Lenin õigusega „ainufefeks wõimulikuks abinõuks“ sõja wastu wõitlemisel — pörandaaluse organisatsiooni loomist. Aga lubamatu kergemeelsus oleks arwata, et niisugune pörandaalune organisatsioon wõiks siis, kui sõda lahti puhkeb, nagu isenesest tekkida. Kommunistiline partei peab ennast selleks ammu warem walmis panema. Kui sõda juba käes, siis on hilja pörandaaluse organisatsiooni loomise peale mõelda.

Partei peab juba kaua enne sõda ennast selleks walmis panema, et siis, kui kodanlus ta awaliku tegewuse lõpetab (ja sõja ajal annab kodanlus awalikku tegewusewõimalust ainult neile organisatsioonidele, kes kodanlust sõjas toetawad), täit tegewust pöranda all jatkata.

Sellepärast ei ole eelolew rahwuswaheline sõjawastane hoogtöö mitte ainult

määratusuur hulgaline sõjawastane kihu-
tustöö, waid see peab olema ühtlasi tõu-
jõuks niisuguse leninlise pörandaaluse orga-
nisatsiooni loomisele ja propageerimisele hul-
kade seas.

Kommunistid peawad igal sammul mee-
les pidama, et „sõda on poliitika jatka-
mine teiste abinõudega“, on klassiwõitluse
jatkamine terawamate sõjariistadega. Selle-
pärast ei tule wõitlust sõja wastu mitte
kui erilist, klassiwõitluse käigust lahusele-
wat wõitlust waadata, waid see on klassi-
wõitluse jatkamine teistsuguste abinõudega.
See on klassiwõitluse jatkamine sõjariista-
dega, see on pealenihkuwa sõja muutmise
klassisõjaks kodanluse wastu, kodanluse
kukutamiseks.

* * *

Cesti töblisteklassi osa wõitluses Nõuk.
Liidu kaitseks ei ole mitte kõige pisem.
Cestimaa peab, nagu teisedki Balti riigid,
see sõjaline toetuspunkt olema, kust laudu
imperialistilised riigid tahawad pealetungi-
mist alata esimese tõbrahwariigi wastu.
Cesti töblist ja talupoega tahetakse Nõuk.
Liidu töbliste ja talupoegade wastu kõige
esimesena suurtükilihaks kasutada.

See olutord määrab ära Cesti töbliste
ja nende eesrinna organisatsiooni — Cesti-
maa kommunistilise partei ülesanded.

Rahwuswahelisel sõjawastasel päewal
peawad ka Cesti kommunistid ja kõik klassi-
teadlikud proletaarlased kõige laiematele
töbliste- ja talurahwahulkadele selgitama,
kui ahwardaw sõjahädaoht on; peawad
näitama töblistele ja talupoegadele, mis-
sugune nende osa on Nõuk. Liidu kaitse-
misel; peawad kõige laiemad hulgad aru-
saamisele wiima, et sõjab ei kao mitte
enne, kui kodanlus pole kukutatud terwes
ilmas.

L. Looring

H. Pöggelmann

Klassiwõitluse ajalugu

Wenemaa ja Eesti töblistelikkumine 19. sajandist meieajani.

Hind 1 rbl. 25 kop.

Tellimiseaadress: Ленинград 31. Ул. 3-го Июля № 48. „Кюльвая“

Kommunistlise Internatsionaali Täidesaatekomitee pleenumiks

Juuni lõpul algasid Moskwas Kominterni Täidesaatekomitee X täiskogu koosolekud. Käesolewal täiskogul on eriline tähtsus kahel põhjusel. Esiteks peab Kominterni täiskogu tagasi lükama parempoolsete ja kokkuleplaste katsed Kominterni VI kongressi otsusi muuta ja moonutada, eriti küsimuses, mis puudutab kapitalismi stabiliseerumise iseloomu. Teiseks on täiskogul ülesandeks aastase võitlusekogemuse ja terve rea ülitähtsate sündmuste põhjal (streigilaine tõus, maisündmused Berliinis, töolisteklassi üldine pahemale poole nihkumine jne) wastawad järeldused teha ja uued, konkreetsed näpunäited anda sõjajärelse imperialistilise arenemise kolmanda ajajärgu kasutamiseks.

Praegune ajajärk töolisteliikumises ei ole peadpööritava kiirusega wahelduwate muudatuste silmapilk, kus iga nädal seisukord muutub ja uued ülesanded töolisteklassi ette kerkiwad. Kuues Kominterni kongress hindas seisukorda õieti, mida tõendab kogu sündmuste käik pärast kongressi. Kuid see ei tähenda, muidugi, et rahwuswahelisi sündmusi selle prilli läbi tuleb waadata nagu aasta tagasi. Tarwis on leida ja näha sündmuste mitmekesidust ning arenemisekäiku, muudatusi kapitalismi majanduslises ja poliitilises seisukorras, samuti ka töolisteliikumises. Parempoolsed, näiteks, ei tunnista kapitalismi arenemise kolmandat ajajärku, ei sõtside osa muutumist kodanlises ühiskonnas. Kui streigilaine tõusu waatame, siis peame ütleva, et kapitali pealetungimine pörkas kokku töolisteklassi luuresalkadega. Töoliste kaitsevõitlused muutuwad sedamööda pealetungimiseks, kuidas ikka suuremad töolisteklassi osad eelwäesalkadega ühinewad. Istandusetöoliste streik Kolumbias, mis ülestõusuks kujunes ja sõjariistus võitlusele wiis, näitab, missuguse pinewusega võitlus asumaadel ja poolasu-

maadel käib. Sündmused Berliinis, kapitalistilise ilma südames, awaldawad määratusuurt mõju kogu rahwuswahelisele töolisteliikumisele ja annawad surmawa hoobi sõtside mõjule töolistehulkades. Ka walimised Inglismaal, siis kommunistide võit wabriku-nõukogude walimistel Saksamaal jne tõendawad sügawat muudatust töolisteklassi enda ridades. Tõsi, meie ei wõi kunagi kõrwu seada Inglise walimisi, mis lõpesid töolistepartei wõiduga, ja kommunistide wõitu Saksamaal. Sisult lähewad need kaks wõitu rahwuswahelises töolisteliikumises järsult lahku. Esimene näitab, et Inglise töolistel weel küllalt pettelootusi on töolistepartei rewolutsioonilikkusse, kuid Inglise iseäralduste ja tingimiste juures ei ole selles midagi imelikku. Inglise walimistes on tähtis üldine pahemale poole nihkumise sihtjoon. Rewolutsioonilisse liikumisse ei astuta ühe sammuga. Tuleb terve rida astmeid läbi teha, enne kui töölised kodanluse ja wäikekodanluse mädanewast mõjust wabanewad. Iga tahes aitab Macdonaldi walitsus kogu oma tegewusega wäikekodanliste pettelootuste kaotamiseks kaasa, sest niihästi Inglise kapitalismi kui ka rahwuswahelise kapitalismi mädanemise juures ei ole Macdonaldil teist teed, kui seda tähta, mida ette kirjutawad Inglise Imperialistid. Kommunistide wõit Saksamaal näitab aga seda, et töölised ikka rohkem sõtside mõju alt wabanewad.

Tähtsam küsimus praegusel silmapilgul on kapitalismi ehk kodanlise majanduse seisukorra hindamine. Sellest, missuguse hinnangu Komintern kapitalismi stabiliseerumise küsimusele annab, oleneb rahwuswahelise ja sise-mise seisukorra hinnang niihästi kapitalistilistel maadel kui ka Nõukogude Liidus. See kommunist ehk rewolutsionäär, kes kapitalismi wastuolusid ja wõitlust, mis igal maal käimas on, alahindab, see hindab arusaadawalt kapi-

talismi kindlunemist seda kõrgemalt. Sealt algabki paindlus, sotslik reformism (tõendamine, nagu tähendaks reform pool-kommunistidele mingit „rewolutsioonilist taktikat“). Oportunismi ehk paindluse sisu on alati selles seisnud, et ta oma wastase jõudu liig kõrgelt hindab ja töölisteklassi jõudu ning võimet liig madalaks peab. See viib paindlised ollused ka klassiwaenlasele alla-wandumisele. Näitena võiks tuua juba nüüd parempoolsete kõnelemisi sellest, et proletariaat 1. augustil, rahvusvahelisel sõjawastasel päeval, paljudel maalidel midagi ei suuda ega wõi teha, sest kodanlus on „wäga tugev“. Isegi koosolekuid ei taheta kokku kutsuda. Samasugune weniw seisukoht on paindlastel ka sotside wastu. Parempoolsed ja kokkuleplased wõitlewad ainult wormiliselt sotside wastu, kuna ametiühisustes, seltsides jne kokkuleplased piinliku hoolega selle järele walwawad, et nad ühtki paragrahwi ega kodukorrapunkti ei rikuks, milles sotsid neid wõiksid süüdistada. Kolmandat ajajärku iseloomustawad kokkuleplased kui kodanlise korra kindlunemist, kuna terawnewaid wastuolusid sugugi tähel ei panda. Kõigile neile katsetele astub Täidesaatekomitee X istang otsustawalt wastu.

Mida sisaldab kolmas ajajärk, millega iseloomustas Kominterni VI kongress kapitalistlist majandust?

Kolmas ajajärk tähendab seda, et kõik kapitalismi põhiwastuolud, ta tehnilise kaswu alusel, sel ajal kõige terawamal kujul esinewad, kusjuures kapitalism neid wastuolusid lahendada ei suuda (туру probleemid, tööpuudus jne). Samal ajal esinewad kapitalismi monopolistlised jooned ikka enam parasitlastena ja muutuwad walmistusjõudude arenemise takistajateks; sotside majandusline alus (üliskasud jne) tõmbub kokku, töölisteklassi majanduslised kokkupõrked omandawad sügawa rewolutsioonilise iseloomu, kuna Nõukogude Liidu olemasolek seda rewolutsioonilist liikumist weel otsustawamale wõitlusele tõukab. Sõnaga, kolmas ajajärk tähendab seda, et kapitalismi stabiliseeru-

mine allapoole läheb, langeb ja paratamata otsustawale wõitlusele wiib kapitali ja töölisteklassi wahel — proletarsete rewolutsioonide ajajärku.

Peale üldise seisukorra hindamise pöörab Täidesaatekomitee täiskogu suurt tähelepanu töörahwahulkade wõitmise peale, sellele, kuidas töörahwahulki rewolutsioniseerida, neid wõitluswõimuliseks teha, ja missugustes wormides see peab sündima. Eriti tähtis on see ametiühisuslise tegewuse taktikas, tööliste majanduslises ja poliitilises wõitluses.

Töölisteklassi pahemale poole nihkumine on kolmanda ajajärgu üks iseloomulikumatest joontest. Sotside tegewus seisab, nagu teada, rahvusvahelises töölisteliikumises selles, et nad imperialistliselt kodanluselt osa said asumaade kurnamise üllkasudest. Nii osteti ära töölisteklassi aristokraatia. Nüüd, Inglise imperialismi päikese loojamineku eelõhtul, kaob Inglise kodanlusel see wõimalus, kõrgesti kvalifitseeritud tööliste töötasu surutakse alla. Mitte ühelgi maal ei salga kodanlus seda, et ta ilma töötasu allasurumiseta, töörahwa käest igapäewase leiwa ära-kiskumata üldse ei saa oma majandust tõsta. Sellest ongi tingitud töölisteklassi pahemale poole nihkumine, mille juured sügawale kapitalismi mädanemise ja wastuolude ajajärku ulatawad — kolmandasse ajajärku. Reformismi hädaoht töölisteliikumises seisab selles, et ta alaliselt töölisteklassile kapitalismi elujõust jutlustab, kuna seal, kus seda „elujõudu“ isegi näiliselt ei ole, sellest kõneldakse, et waja on selleni jõuda, sest „elujõuline kapitalism“ andwat-ka töölistele paremad elamistingimised. Eesti sotsid, näiteks, jutlustawad awalikult, et mida elujõulisem Eesti tõusik oleks, seda suuremad eluwõimalused, „inimwäärilised elutingimised“ oleksid Eesti töölistel. — Kogu rohkem kapitali! hüüab Eesti sots oma tõusikule. Sellest ka Eesti noorsotside teooria „küpsusest“, mida pidawat töölistes saawutama, enne kui rewolutsiooni peale mõtlewad, s.o. Eestis on waja enne kapitalismi „elujõuliseks kaswatada, alles siis ilmuwad

tingimised tööliste „küpsemiseks“ rewolutsioonile.

See ongi warjusirmiks, mis tööliste pahemale poole nihkumist paljudel maa- del selgesti nähtawale ei lase tulla. Sotsid eitawad kapitalismi mädanemist ja wastuolude suurenemist imperialistide wahel. Kui nad tööliste aktiivsusest kõnelewad, siis hoopis teist- sugustel põhjustel. Nad püüawad töö- liste aktiivsust imperialistidele soowi- tawas sihis juhtida, s.o. töö ja kapitali wa- helise kokkuleppe, majandusdemokraa- tia („uus worm sõjajärelses kapitalis- mis“), patsifistlike uimastamise tee- le. Sotsidele ei ole töölistepartei wõit Ing- lismaal muud midagi, kui „usalduse awaldamine“ Macdonaldi rahupoliitikale. — Töölised kainenewad, seletawad sotsid. See teeb ütlemata raskeks wõitluse hul- kade aktiivsuse tõstmise eest, kuid ühtlasi muutub see ülesanne üheks tähtsamaks.

Pahemale poole nihkumine 1929. a. pole korruga plahwataw püssirohi, nagu seda nägime peale sõda ilmamajanduse kokkulangemise päewil. Siis arenesid sündmused kiiresti. Iga nädal, iga päew tõi uut töölisteliikumisse. Nüüd sünnib midagi hoopis muud. Kapitalistlike töö- stuse tehnika kasw, kogu majanduse koondumine sündikaatidesse ja kontser- nidesse, ratsionaliseerimise tagajärjel, paneb paljudki uskuma, et kapitalismi seisukord sugugi nii halb ei ole. Metsik kihutustöö rewolutsiooniliste tööliste wastu; sotside ikka suurem ühtesula- mine kodanlise riigi aparadiga; sotsi edasiarenemine sots-faschistikks, kes ju- hib tööliste werewalamist (Berliini sünd- mused); faschistlike riigipööre ideoloogilist ja organisatsioonilist ettewalmis- tamist (Eesti sots Rei kuningat wastu wõtmas), — kõik see tõendab, et sots- faschist on rewolutsioonilisele tööliste- liikumisele üheks suuremaks waenla- seks. Sellepärast ongi töölistehulkade wõitmine ja nende aktiwiseerimine täht- sam ülesanne käesolewal ajal.

Sellest ülesandest välja minnes tuleb waadata ka ametiühisuslise liikumise taktika äramääramise peale. Kommu-

nistline Internatsionaal seisab endiselt ametiühisuslise liikumise ühtsuse seisukohal. Meie oleme ühtsuse poolt, kuid ei karda siiski, kui meid lõhenemisega ähwardatakse. Iga ameti- ühisuse „ülewõtmine“ sotsidelt kutsub esile pöörase wihatormi wiimaste poolt. Meie teame juba, et sotsid kohe uue, paralleelse ühisuse asutawad, kui nad ükskõik missuguses ühisuses wähe- musse jääwad wõi ühisust oma mõju alla ei saa wõtta. Wõitlus sotside ja pahempoolsete tööliste wahel ametiühi- suste eest ei wõigi sündida rahulikuis wormides. Oleks naljakas ette kuju- tada, ette sotsid, need truimad imperia- lismi käsikud, laseksid endid wastu- panekuta pahempoolsetest kõrwale tõr- juda. Seda ei sünni kunagi. Wõitlus sotsidega lõpeb ainult klassisõjas nende lõpuliku purustamisega. Sellepärast oleks lapsik kommuniste ja pahempoolseid ühisuste lõhenemisega hirmutada. Kuid nõus ei saa ka sellega olla, et sotslis- test ühisustest väljaheidatud liikmetest lpalpool paralleelsed ühisused tahetakse luua. Seda sotsid just soowiwadki. Kuid laialiste töörahwahulkade oma mõju alla wõtmist rewolutsiooniliste tööliste poolt ei otsustata nende organisatsioonidega.

Miks ei tule pahempoolsetel paralleel- seid ühisusi asutada?

Sellepärast, et see wiiks teadlikumad, ausamad ja ennastsalgawamad töölised eemale, kus weel palju wäheteadlikke töölisi, paneks neil tee kinni nende juure, kellele waja on sotside äraand- mist ja waleõpetust selgeks teha. Ameti- ühisuste reformism seisab selles, et ta püüab ametiühisusi kodanlise riigi toet-amise aparadiks muuta, kõneledes seal- juures klassiwoitlusest, kuid tegelikult koostööd kodanlusega arendades. See asjaolu panebki sotslistes ühisustes töö- tamise küsimuse eriti nüüd üles, kus waja on laialisi töörahwahulki prole- taarse rewolutsiooni poole wõita ja nende aktiivsust tõsta. — Mitte välja tulla, waid uusi liikmeid sotslistesse ühisus- tesse wia ja sotsid ühisuse juhtimise juurest minema peksa. Ühisuste wõit- mine pahempoolsete seisukohale — sel- les seisab ülesanne.

Põhimõtteliselt ei ole Komintern ametiühisuste lõhenemise vastu. Komintern on lõhenemise poolt, kui rewolutsioonilisi töölisi tahetakse ühisuslike liikumise ühtsuse ettekäändel rewolutsioonilisest klassiwõitlusest lahtiütlemisele sundida, kui ametiühisusi püütakse kodanluse toetamise, mitte aga kodanluse vastu wõitlemise sõjariistaks muuta. Siis on kommunistid ametiühisuste lõhenemise poolt. Niisugune seisukord on Ameerikas, kus Profinterni otsusel neis tööstus- ja harudesuusi ametiühisusi asutatakse, kus neid enne üldse pole olnud; ka Poolas tuli ühenduses Lodsi streigiga paralleelsete ühisuste asutamine päewakorda tõsta. Kuid see oli tingitud erakordsetest asjaoludest, millesse oli sattunud nende maade ametiühisusline liikumine. Mitte kunagi ei wõi ühisuslike liikumise lõhenemise taktikat mehaaniliselt igalepoole üle kanda. Komintern wõitleb otsustawalt sihtjoonega, mille seadeks on uute ühisuste asutamine sotsialistlike ühisuste kôrwale. Need küsimused tulewad tk. täiskogus erilise arutamise ja otsustamise alla.

Tähtsa päewakorrapunktina seisab täiskogus „Rahwuswahelise punase päewa“ küsimus. Kominterni VI kong-

ress otsustas iga aasta rahwuswahelisel imperialistlike sõja wastast päewa pühitseda. See päew on nüüd 1. augusti peale määratud. Käesolewal aastal möödub 15 aastat imperialistlike sõja algusest. Uue imperialistlike sõja ettevalmistused hoiawad kogu maailma ärewuses, salasepitsused kodanlike riikide poolt Nõukogude Liidu vastu, blokaadid, sõjalised liidud jne sunniwad rahwuswahelist proletariaati walwel olema. Kominterni tk. täiskogu annab seega imperialistlike sõja vastu wõitlemisele määratusuure tähtsuse. Imperialistlike sõja vastu wõitlemise suuremaks eesmärgiks on laialiste töörahwahulkade mobiliseerimine, nende ideoloogiline ettevalmistamine imperialistlike sõja vastu, et sõda juba esimesest päewast alates kodusõjaks muuta, sõjaks, mis rahwad kapitali ikkest wabastab. Sotsid ja teistel patsifistlike silmamoontajatel ei lähe ega wõi korda minna töörahwahulki rahuarmastamise juttudega petta, et sõja lahtipuhkemisel sõjariista kätte haarata oma wenna tapmiseks. Tulewane imperialistline sõda leiab proletariaadi ja ta partei ettevalmistatult.

O. R.

Lorikoja walimised Eestis

Jälle on siis möödas „otsustawad päewad“, „rahwa tahtmise awaldamine“! Teiste sõnadega: jänt on möödas, laialised hulgad on jälle kord ninapidi weetud, tõusikute ja hallparunite suurninad woiwad uuesti kolm aastat lorikoja telkide taga „rahwaesinduse“ nimel poliitikat teha — kui nad seda „esindust“ enne kus põrgu ei aja, et oma alasti diktatuuri teostamine mõne „kroonimatu kuninga“ wõi „Eesti Washingtoni“ käppade wahele usaldada.

Siiski on walimiste tulemuste hindamisel oma tähtsus ka proletariaadi kohta. Kui wõimu mõttes parlament kulupeaks muutunud wõilill on, mida iga tüulelehk laiali wõib hingata, näitawad tema walimised teatud määral

siiski rahwahulkade poliitilist nägu, nad näitawad ka kaudselt proletariaadi partei organisatsioonilist tugewust wõi nõrkust, wäljendawad osalt seda poolehoidu, mis parteil olemas, näitawad töörahwa poliitilist küpsust, annawad teatud määral pildi sotside mõjust, kujutawad kodanlike rühmituste jõudude wahekorda.

Heidame selles mõttes pilgu wiimaste riigikoguwalimiste peale, nii tulemuste kui ka pahempoolsete töölisorganisatsioonide tegewuse asjus walimiste ajal.

Siin on huwitaw wõrrelda walimisi 1923. aasta sügise omawalitsuste-walimistega, kus rewolutsiooniline töörahwas (töörahwa ühine wäerind) suurema arwu hääli kogus kui kunagi enne ehk hiljem pärast 1917. a. ülewenemaalise asutawa kogu

walimisi. See häälearw oli paiguti (näit. Tallinnas) isegi suurem kui 1917. aasta linnawalimistel.

1923. a. sügisel sai töörahwa ühine väerind Tallinna linnawalimistel 36% kogu häältest, sotsid umbes 7 prots., Narwas ja Pärnus sai ühine väerind umbes 30 prots. kõigist häältest, sotsid ainult mõne protsendi. Tartus — ühine väerind 25 prots., sotsid jällegi märksa vähem.

Üleüldise häälearwu poolest, mis üksikute parteide ja rühmituste eest sel ajajärgul kogu Eestis ära anti, on huwitaw ka 1923. a. kewadel ärapeetud riigikoguwalimised, kus töörahwa ühine väerind ligi 60 tuhat häält sai ja sotsid 64 tuhande häälteni langesid.¹

Wiimased riigikogu walimised andsid pahempoolsele „linna- ja maatöörähwa jne ühisele nimekirjale“, mida kommunistiline partei toetama oli sunnitud, üle maa ainult 31.094 häält, kuna sotside häälte arw 121.000-ni kaswas. Kui me pahempoolsete hulka ka Abramsoni müüdüd sotside nimekirja arwame, mille õiget nägu paljud tundma ei saanud, mille meeste müüdawust mõnigi wast ei uskunud, siis saame ikkagi ainult 37.000 häält — arwu, mis küll suurem on kui 1926. a. walimistel saadud häälearw, kuid siiski ainult 60 prots. 1923. a. riigikoguwalimistel saadud häältest wälja teeb. Tallinnas langes pahempoolsete nimekiri kolmandale kohale, kuna töörahwas siin ikka esimesel kohal seisis, 1923. a. teisi kaugel oma taha jättes; sotsid aga ronisid neil walimistel esimesele kohale. Ainult Narwa tööliisklass hääletas sotsid ja kodanlised erakonnad surnuks, koondudes nimetatud „ühise“ nimekirja ümber, mis kogus umbes 30 prots. kogu häältest. Iseäranis ränk on pahempoolse töörahwa kaotus Pärnumaal ja Pärnus, kus „linna ja maa töörahwa“ nimekiri töörahwa ühise väerinna 10.500 hääle asemel (1923) korjas 2300 häält.

¹ Töörähwa ühine väerind sai ametlikult 43.711 häält, ent ses arwus ei ole arwatud häälti, mis anti Tallinnas ja Wirumaal tühistatud nimekirjade eest (üks Tallinnas ligi 11.000 häält).

Need on wast ehk peaarwud, mis meid huwitawad. Olgu ainult ära märkida, et hulkades teatud pahemale poole nihkumine, wõrreldes 1926. a. walimistega, tõsiasi on, mida salata ei saa: nõndanimetatud sotsialistlik tiiw (sotsid, linna- ja maatöörähwa“ ehk õigem — Eesti töölispartei nimekiri) sai umbes 5 prots. häälti rohkem kui eelmistel walimistel.

Teiselt poolt kaswab Eestis nagu pea igalpool pahempoolne tiiw: hallparunite (põllumeeste) häälte arwu kaswamine läheb järjekindlalt edasi, niisama wõitsid teised pahempoolsed, kuna keskruhmad (tööerakond, asunikud, kirju wene-laste rühm jne) oma „elawa jõu“ allikad nähtawasti tühjaks on ammutanud ja ühel ning samal kohal taaruwad wõi koguni häälti kaotawad.

Toome ajalehtedest wõetud andmed kõigi riigikoguwalimiste kohta, et lugejal jõudude wahekorraest üldine pilt oleks.

	1921. a.	1923. a.	1926. a.	1929. a.
Pahempoolsed	24.849	60.000 ¹	30.215	31.004
Sotsid	80.211	64.297	118.408	121.022 ²
Töerakond	99.030	51.674	64.064	51.527
Asunikud	—	17.266	70.332	69.069
Wenelased	8.620	18.829	17.290	12.799
Kristlased	35.420	33.700	27.572	20.863 ²
Tõnissoni mehed	48.972	34.646	39.207	45.033
Majaomanikud	—	9.967	12.330	14.627
Hallparunid (maahiti)	—	99.226	111.295	116.716
Saksa-Rootsi blokk	18.444	15.950	13.103	16.235
Abramsoni sotsid	—	—	—	6.010

¹ Täpset arwu (ühes tühistatud häältega) ei ole kodanlus awaldanud.

² Hallparunite „Kaja“ püüab kristlaste kaotust sellega seletada, et liiderlikud papid riigikogus waba aborditegemise õiguse poolt hääletasid. Nagu arwudest näha, on kirikhärrade ja palwewendade erakonna mõju juba ammu ennem langema hakanud.

Eksiarwamiste ärahoimiseks tuleb tähendada, et sotside mõju kaswamine selle tabeli järele wäga järjekindel, mäkke-roni w paistab olewat. Sotsid kehklewadki sellega. Tõepoolest ei ole asi mitte nõnda, iseäranis kui meie kõiki walimisi silmas peame, mis „kõige demokraatlikumas wabariigis“ olnud, mitte üksnes aga riigikoguwalimisi. Nii said sotsid 1923. a. sügisel kogukondlistel walimistel weel wähem hääli kui kewadel riigikoguwalimistel, iseäranis linnades, kus nad täiesti „puruks löödi“, kui häälte arwu silmas pidada. Tähendab, sotside mõju langes järgmistel aastatel pärast 1921. a. wahetpidamata. Pärast 1. detsembri ülestõusu maksmapandud terrori puudusid (põhjustel, milledest allpool kõneleme) walimisnimekirjad, mida laialised hulged oleksid oma asjaks pidanud. Laiematel töörahwahulkadel ei olnud sagedasti teadagi, missugune enam ehk wähem nende nimekiri on: paljud hääletasid sotside eest, pidades neid kõigist pahedest kõige wähemaks paheks. Täiesti selge, et sotside häältearwu kaswamine 1926—29. a. riigikoguwalimistel kuidagi sotside partei stabiilsust ei tähenda. Tööliklassi organisatsioonide kindlunemine tähendab ühtaegu sotside wäliseigi mõjumärgi langemist; kahtlemata selgub see ka walimistel, kui klassiteadlik töörahwas neis wähegi osa wõtta saab. Kui wähe sotsidel korda on läinud Eesti tööliklassi oma mõju alla wõtta, näitab see, et tööliste ametiühisused määratusuures enamuses klassiwoitluse alusel seisawad ja sotse mitte oma usaldusega ei õnnista. Igatahes peab aga tunnistama, et meie weel nõnda kaugele ei ole jõudnud, kus laialised töörahwahulgad kodanlise parlamentarismi kohta õigel arusaamisel oleksid, kus nad sotse äraandjateks, kodanluse libudeks peaksid, kellede eest mitte mingil tingimusel hääletada ei tohi, ei sünni. Õige laialised hulged hõljuwad ikka weel parlamentalistes pettekujutustes, lootes riigikogult — kas wõi teatud määralgi — abi oma pööraselt-raskes seisukorras; sellepärast hääletawad nad ikkagi (nende arust) „kõige pahempoolsema eest, olgu see sots wõi

iseigi asunikkude rühm. Wäga paljud ei ole weel nii kaugel (ja teatud hulk töörahwast ei jõuagi kodanluse korra lõpuni nii kaugele), et sel korral, kui rewolutsioonilist nimekirja pole, ennem hääletussedel andmata jätta wõi demonstratiivselt, protestiks walimiskasti sedel wisata rewolutsiooniliste hüüdsõnadega, kui sotsile hääli anda. Niisugune seisukord annab ennast iseäranis tunda maal, kus klassiteadwus ja üldse parteide wahekorradest arusaamine, lihtsalt teadmiste puudus walimiste ajal suurt mõju awaldab. Ei ole mitte juhuslik, et kehwadest kihtidest niitelda ülekoormatud Saaremaa siiski sotsidele palju hääli annab. Mikspärast? Sellepärast et meie partei töö, partei hüüdsõnad ses kõrwalises maakonnas wäga wähe tuntud on, sinna isegi walimisekirjandust wähe satub ja et selle tagajärjel laialised hulgad sedagi ei tea, et peale „sotsialistide“ walimistel weel teised rewolutsioonilised rühmad esinewad.

Läheme nüüd „linna- ja maatöörahwa jne ühise nimekirja“ juure, et selgeks teha, miks selle kandidaadid siiski nii wähe hääli said. Peab otsekohe tähendada, et objektiivselt, tekkinud olukorra tagajärjel tingimused walimiswoitluse ära kasutamiseks õige soodsad olid. Nõndanimetatud kolmanda ajajärgu wastuolud ulatawad ka Eestisse.¹ Kapitalismi ajutises stabiilsuses ilmuwad ikka suuremad praod, mida laiemaks surub kaswaw tööliklassiwoitlus. Ruhrimaa tööliste woitlus ja Lodsi proletaarlaste üldstreik, uulitsawoitlus Berliinis 1. mail on seks kõige parem tunnistus. Kaswab N.-Liidu wastu sihitud sõja hädaoht. Eesti töö-

¹ Nagu teada nimetas Kominterni VI kongress rahwuswahelise tööliklassi otsekohest rewolutsioonilist woitlust (1917—1923) esimeseks ajajärguks, kapitalismi osalise stabiiliseerumise aastaid teiseks ajajärguks ja praeguseid aastaid — kolmandaks ajajärguks, kus kapitalistlik walmistus üldiselt sõjaeelsete aastate tasapinna kätte on saanud, kus N.-Liidus majanduse sotsialistiline ümberkorraldamine käimas. Sel ajajärgul muutuwad kapitalistilise korra wastuolud ikka terawamaks, teewad ajutist osalist stabiilsust kõikuwaks, mädaks, kuna paratamatuks saab tööliklassi woitluse tõus ja uute imperialistiliste sõdade hädaoht.

rahwa kurnamist suurendab wiimsel ajal ikka rohkem Inglise imperialismi tungimine Baltimaadele, et neid maid majandusliselt veel rohkem oma käppade wahel pigistada. Nii näit. ei ole mingit kahtlust, et Inglise imperialism Rootsist näol endale abilise ja käsiku on leidnud, kes Balti riigikeses tegelikult Inglise mõju suurendamist teostawad. Tikustrust on esimene pääsukene sellest Egüptusest: et tikustrustilt saadud kroonid strateegiliste (sõjalise tähtsusega) raudteede ehitamiseks kulutatakse, näitab kõige paremini, kuidas Rootsi siin wahelülik on Inglise imperialismi ja Eesti suur-tükilhamüüjate wahel. Kuid selle Nõukogude-Liidule waenulise aluspinna kindlustamise kõrwal Eestis käib ka hulkade majandusline kurnamine; tikustrust näit. nopib Eesti tarwitajate taskust „sante“ wälja, et neist miljoneid kroone kokku panna.

Hulkade willetsus Eestis selle majanduslise ummiku tagajärjel, mis siin tekkinud, ei nõua siinkohal pikemat selgitamist. Wiimsete aastate halb wiljasaak ja ikaldus tegi seisukorra veel raskemaks. Kõige selle tagajärjel tekkis olukord, kus walimisi mitte üksnes wõimalik ei olnud hulkade koondamiseks ja nende arusaamise selgitamiseks ära kasutada, waid kus see iga wähegi rewolutsioonilise partei esimeseks ja tähtsaks kohuseks sai.

Arusaadaw, et Eestiski rewolutsioonilise parlamentarismi asjus maksew waatepunkt mingile rewiederimisele tulla ei wõinud. Tarwis oli walimistele minna mitte seks, et maksu mis maksab riigikogusse pääseda; veel wähem tohtis kuidagi seda riigikogu hulkade silmis mingiks „otsustawaks jõuks“ tembeldada: tarwis oli walimishoogtööd töörahwahulkade äratamiseks, koondamiseks (organiseerimiseks), poliitiliseks kaswatamiseks kasutada. Rewolutsioonilise partei kohus oli ka „seaduslikkudel“ esinemistel riigikogu kui loricogu waadelda, kõike raskust pannes just walimishoogtöö kui kihutamise ja organiseerimise ajajärgu peale, silmas pidades, et riigikogu saadikud — kui wõimalik on need läbi wiia — seda tööd pärast jatkawad. Erilise tähtsuse omandas

faschistilise riigipööre hädaohu seletamine ja sotside paljastamine.

Eesti töölistepartei ei suutnud järjekindlalt sellele seisukohale asuda, sellel seisukohal püsida. Nii walimisplatworm kui partei häälekananja kujutasid teatud määral segaputru, kus rewolutsiooniliste hüüdsõnade kõrwal kõige wäikekodanli-semad nõudmised pesitawad.

Iseäranis iseloomulik on walimisplatworm. Toome ainult paar näidet. Seal „nõutakse“ — „maksuta õigusemõistmist ja maksuta õigusteadlikku abi kõigile töölistele ja kehwikutele“. Tõesti wäga kena nõuda, et Kromelid ja Helgid töölisi ja kehwikuid maksuta maha laseks ja sunnitööle kihutaks — ilma et waestel proletaarlastel kohtukulused sellejuures kanda tuleks! Kas on rewolutsioonilisele wõi lihtsalt pahempoolsele parteile näo järgi nõuda, et töölisi ja kehwikuid korteritest ja rendikohtadest „maksuta“ uulitsarenni wõi aia ääre wisataks? Mitte maksuta poomist, mitte maksuta uluult wäljawiskamist ei tule nõuda, waid poomise ja wäljawiskamise wastu peab wõitlema. Wõitlus kodanluse klassikohtu wastu, mitte aga „nõudmine“, et see klassikohus proletaarlaste ilma kohtukuludeta kaagitaks.

Missugune ebarewolutsioonilik, poolsotslik hing selle platwormi wastawate punktide tegijate sees peitub, näitawad ka teised „nõudmised“, mis nimetatud punkti kõrwal kükitawad. „Praeguse karistussüsteemi muutmise parandussüsteemiks“, „töölisklassile tagasi kõik põhiõigused“, „surmanuhtluse ärakaotamine“ jne, jne. Kodanlus ja sotsid on ju karistussüsteemi ammu muutnud „parandussüsteemiks“: poliitilisi ja kaelakohtulisi sunnitakse endid parandama kirikus ja sunnitöökamabri kõrwal asuwas töökojas hingeülendawatel kursustel jne. Mida teie, „ainsad marksistid Eestis“, meilt veel tahate? „Põhiõiguste“ tagasinõudmine töölistele annab asjale niisuguse näo, nagu oleks kodanlises wabariigis kunagi enne juba olnud töölisklassil need põhiõigused. Surmanuhtluse ärakaotamine — iseäranis selles kontekstis nagu platwormis — annab platwormile tõesti „inimliku“ kuju: see

ei ole enam rewolutsioonilise marksistilise partei platworm, seal esinewad poliitilised taimetoitlased, kodanlise korraldajad.

Kui Eesti töölistepartei tõesti ajaloo peale wõiks mingid õigusi awaldada, siis oleks „ajaloolik“ nõudmine maa asjus, mis kõlab: „Maa anda maaharijale isikliseks põliseks tarvitamiseks, eestkätt endistele mõisatöölistele, maatameestele, käsitöölistele jne.“ Ilma et meie seda wägawat „nõudmist“ (mis töökide programmist maha kirjutatud) siin üksikasjalikumalt arwustama hakkaksime, küsime ainult: kuidas see marksisti „seisukohtadelt“ wõimalik on, et maa „isikliseks põliseks“ (see on — igaweseks) tarvitamiseks“ antakse? See tähendab ju sotsialismi edasilükkamist veel kaugemale, kui seda teewad sotsid, kes alles „mõne saja aasta pärast“ lubawad sotsialismini jõuda. Wõi arwawad „ainsad marksistid Eestis“, et ka kommunistlises korras isiklised maakohad wõimalikud on???

Sellesarnaseid ja vähemaid sotside ja töökide reele kaldumisi on platworm õige rohkelt täis (mõisate wõõrandamine, 2-nädaline puhkus töölistele, kui nad vähemalt 6 kuud ette wõttes teeninud jne). Puhkuseaja piiramise nõudmine näitab jällegi platwormi tegijate naiwsust ja sotside ideoloogia mõju all wiibimist. Ka kapitali kasud peawad kaitstud olema, muidu veel kõik töölised saawad 2-nädalase puhkuseaja; „õiglus“ nõudis tingimata märkuse juurelisamist, et proletaarlane tingimata enne 6 kuud peab orjama, kui ta puhata tohib.

Me wõiksime seda platwormi veel täiendada kirjutustega, mis selle partei ajalehes ilmusid ja rewolutsioonilisest seisukohast järjekindlalt kinni pidada ei suutnud wõi ei tahtnud. Nimetame ainult ühte „wäikest“ asja: „Uus Edasi“ waatas walmiste peale sagedasti niisama nagu sotsid, töögid ja kogu see õnnis „wabariigi“ bande (kes nüüd „kuningliku majesteedi“ ees lõmitab): töölistepartei lehele olid walimised „otsustawad päewad“ (nii kirjutatigi justament — walimiste esimesel päewal). Riigikogu kirjutati aupaklikult suure tähega, etteseades

nummer, mitmes see mädanenud adwokaatide ja potipõllumeeste kupeldamise asutus „wabariigis“ juba on. IV Riigikogu walimistele! Otsustawad päewad!! See on wäike asi kodanlusele ja sotsidele, nemad ei suuda sellest arugi saada, et see koomiline wõib olla, aga „rewolutsioonilistele marksistidele“ (kes pealegi agaralt Leninist tsiteeriwad) on see lubamatu, sest nemad peawad riigikogu kui lorikogu peale waatama, mille selja taga tegelik rahwa üle walitsemine sünnib, mis rahwa hulka de petmiseks, hulka de arwatawa wõimu pettukujutiseks on. Ainult sotside reamees kõneleb veel aukartusega „Riigikogust“ kui tõelikust „otsustawast“ jõust.

See ekslik, mitterewolutsiooniline, paindiline seade oli suuremaks weaks, mille töölistepartei walimiste ajal tegi. Teiseks tähtsamaks weaks wõiks ehk pidada seda, et töölistepartei mitte ei osanud hulki koondada. Juba põhiwiga selles küsimuses — wastuhelide esilekerkimise wõimaldamine ametiühisuste ja töölistepartei wahel — pidi „ühiste nimekirjade“ wäheste poolehoiuga lõppema. Töölistepartei püüdis walmiste korraldamist, nimekirjade kokkuseadmist jne ainult oma asjaks teha. Tagajärg oli see, et hulgalised tööliste organisatsioonid (eestkätt ametiühisused) walimiste hoogtöö korraldamisest mitte täie jõuga osa ei wõtnud; nimekirjade esimestel kohtadel seisid haritlased, kes eila alles töölisteliikumisesse tulnud, kelle rewolutsioonilikkus suure küsimusemärgi all, kes töölistele wõõrad, kelle wastu töölised umbusklikud. Rewolutsioonilise parlamentarismi taktika peajuhtmõte: eestkätt walida parlamendi just töölisi — jäi muidugi töölisteparteil teostamata. Sõnaga, loodi „töölise ja kehwikute“ nimekirjad, mille koosseis sellele nimetusele tarwilikul määral ei wastanud.

„Kommunistis“ on lühidalt juba töölistepartei wigadele, mis nende walimiste ajal tehtud, hindamine antud. Meie ei hakka seda kõike siin kordama. Nimetame ainult, et töölistepartei walimisi kihutuseks ja propagandaks ära kasutada ei osanud (puudus laialiste töölistehul-

kade tõmbamine sellesse tegewusse, nagu: walijate korterites käimine, kirjan-duse saatmine maale jne); ei suudetud walimiste „eltööde“ aega töörahwa org-aniseerimiseks tarwitada. Kõige selle tagajärjel ei kogunud need nimekirjad oma ümber neid hulki, keda objektiiv-sete olude poolest oleks wõinud koguda. Peab otsekohe ütleva, et osa proletaar-lasi passiivseks jäi ja töölistepartei eest ei hääletanud, kuna ei platworm ega kandidaadid küllalt usaldust ei äratanud. Lahkhelid ametiühisustega (wiimsete kan-didaatide paigutamine tahaplaanile, nende wäike arw) suurendas passiivsust ja kutsus siin-seal isegi nimekirjade wastu sihitud agiteerimise wälja.

Muidugi ei taha meie kuidagi ütelda, nagu oleksid objektiivsed olud wõimal-danud neil walimistel wäga ja wäga laia-lisi töörahwahulke pahempoolsete nime-kirjade ümber koondada. Walge terror häwitas ära laialised organisatsioonid, likwideeris wähegi tuntud tegelased, ei lase lewineda klassiwõitluse alusel seis-wat ajakirjandust jne,— kõnelemata sellest, et kommunistline partei oma nimekirja-dega esineda ei saa. Töörahwahulgad on ära killustatud, laiali pillatud; neid kõiki wõi nende suurt enamust on wäga raske koondada hääletamiseks mingi wähetuntud nimekirja eest. Kõike seda peab muidugi arwesse wõtma. Kuid — siiski ei osanud ega suutnud tööliste-

partei kaugeltki kõiki wõimalusi ära ka-sutada, mis olemas olid walimiste hoog-töö ajal.

Meie partei oli sunnitud töölistepartei nimekirju toetama, sest need kandidaa-did olid ainsad, kes teatud määral siiski tööliklassiwõitluse teel seisid, kes sot-side wastu wälja astusid, kes hulga weksleid oli annud tööliklassile, mida nad kas lunastama, ehk kui mitte, siis — ajaloo-kolikambrisse minema peawad. Teistsugused, tõesti järjekindlalt pahem-poolsed, täiesti rewolutsioonilised kandi-daadid ei olnud ses olukorras wõimali-kud, töölistepartei kandidaadid aga wõi-sid teatud määral koonduspunktiks olla töörahwale. Meie partei toetas neid kan-didaate isegi siis, kui ülewalmimetatud walimisplatworm juba wälja lastud oli; meie ei leidnud isegi wõimalikuks seda platwormi ja kõiki wigu walimiste ajal ar-wustama hakata, et mitte töörahwa rida-des segadust sünnitada ja seega passiiv-sust weel suurendada. Nüüd aga on meie kohus tehtud wigu ja esiletulnud paindlikkust halastamata paljastada. Eesti töörahwas, eestkätt meie partei liikmed ja kogu organiseeritud tööliklass peab sellest õpetunnist wastawad järeldused tegema, et järgmistel kordadel niisugust walimisplatwormi, niisugust kandidaatide-nimekirja, üldse niisugust walimishoog-töö läbiwiimist kindlustada, mis tõesti klassiteadliku töörahwa huwidele wastab.

J. A.

Uga missuguse hinnaga? ...

Kurnajate ja nende toapoiste Tallinnal olid palawad koogutamispäewad: sel para-siitide (söödikute) bandel sai au ja õnn osaks kuningas, päris elusa kuningas ees roomata ja „in Ehrfurcht ersterben“ — autartuses surra, nagu Saksja ilatsew õue-kond oma leisirijumaldamises nii kujutalt oma koeraalandust iseloomustas.

Tõsi küll, see oli ainult 5-miljonilise rahwa „kroonitud pea“, ja see „pea“ paistis nii ligidane foolja omale oma 72 aastaga, aga ikkagi, ikkagi kuningas, T. M. (Tema Majesteet)!!!

Uastajadu olid selle kildkonna füüsilised ja waimlised esivanemad mõisa pulga-

juntru ees küürutades ja teoorje äraandes tubja- ja filtreametit oma ideaaliks pida-nud; koogutamine ja pugemine oli seda-wõrd weresse kaswanud, et isegi „ijeseis-wats“ jaades „förgemale“ ei küümitud kui — „riigiwanemani“.

Ja nüüd korraga — T. M.!

Saksja kodanline pilkeleht „Simpli-cisimus“ tõi omal ajal — kui seal weel demokraatliste kunstnikkude wanataart töö-tas — kujuta pilditse oma wäitelodan-luse „autartuses suremise“ harjutustest: wäike wüürstite, nagu neid wanasti Saksja-maal tosinate wiisi leidus, oli förwalist linnatest klastanud. Kodanikud olid jur-

mani õnnelikud, et teda „palest palestse“ näha said, veel õnnelikumad, kel korda oli läinud „maavürsti“ külaskäigust mõnda mälestust omandada, viimast hoiti siis nagu pühadust ja pärandati põlvest põlwe edasi. Ja „Simplicissimus“ jäädvustas selle mälestustepühaduse koogutserwa väitekodanlase näol, kel õnn osats oli saanud maavürsti salajamas kambriteses mahapuistatud „asja“ oma taskurätikusse koguda, mida ta pildil kõrgel näppude vahel hoidis ja mille poole autartuses üles vaatas...

Etta ja ifta jälle tuli see pilt filmade ette, kui Eesti kodanlase ja väitekodanlase koogutamiseharjutusi, nädalate värtel, nägid, iseäranis elawalt aga „suurtel päewadel“, mil kogu kodanline ja väitekodanline Tallinn üksainus koogutserw tsilindris wiljilane paistis olevat, taskurätik näpus, T. M. pudemed seal sees, autartuses selle pühaduse ees kumardamas.

Meie ei räägi sellest tagumistel jalgadel tantsumisest, mida „kõrged külalised“ tats pöewa oma ümber nägid; meie ei räägi sellest Tallinna naiste „eneeseohwerdamisest“ „nägusatele rooffi madrustele“, mis ifegi awaliku ajalehetunnistuse järele liiale kipunud minema, — otsekohe süüfiliselt wõitana tundub see „autartuses surem“, see taskurätiku = pühaduse ees lõmitserw toon, mis kogu eesti ajakirjandusest neil päewil wastu puhub ja ilatsemisefunsti refordina tuleb kinni naelutada.

Toome ainult mõne üfiku killutekse sellest ilatsemise-orgiast, milles eesti ajakirjandus neil päewil püherdas („Raja“ nr. 150, 29. 6). Suut on „T. M.“ külaskäigust loritogus. „Raja“ ilalattuja lõmitseb:

„Kuningas kandis musta wiitülitonda heleda westiga (aga aluspüksid? — G. P.) ... Raswu poolest wõis kuningaga wõistelda ainult efimees R. Einbund (potipõllumees muidugi! — G. P.), teistest ulatas ta kaugele üle. Sammub tergelt, loomulikult (?), lihifalt, kuid selle intelligentse ja ifesuguse (!) fharmiga, mis kuningatele annab põline kultuur ... Tuhanded filmad peatusid nüüd kõrgel külalisel ... Efimees R. Einbund tõusis pühalikult (!!!) oma toolilt. Selge ja walju häälega kandis ... Sga sõna oli nagu kiwisse raiutud ... Auwäärjelt, kuulajate hauawailusel, sõnas

nüüd kuningas ... Kogu saalitärele rahwale jättis see filmapilt, kus kahe rahwa juhid ükskstei nii südamlikult tänasid (?!) wäga kaasafistikwa mulje, mis niipea ei unune“ (kui kahju, et midagi ei pudenud!).

Nea ja siis veel sõoming!

„Mundrite kuld ja kard, autähtede meri ja pagunite sära mõjus otse filmipimestawalt. Rootsi aukandjad olid helewalges pükstes ja mustades paaradkuubedes. Taani jaadik oli weripunasesse kuube riietatud. Tema kuue seljatagusele oli wõti kinnitatud, mis nähtawasti tema ametikraadi Taanis wäljendab ... Kõdigil neil olid peas kolmnurksed kulla ja jaanalinu sulgedega toredasti ehitud kübarad ning kuldised möödag wõbl ... Landa istunult algas ka kofe serweerimine. Mitukümmeend teenijat kandsid walitud (!!!) toite ringi.“

„Rahwal (?!) oli tuline kahju, et kuningas sõitis kinnises autos, raske oli kuningat näha, ainult natuke wiljatas (ei pudenud midagi!!) läbi auto akna kuningamunder kuldsete pagunitega ... Wägewa kofhmana kostab puudealusest pimedusest ... See nägematu juubeldus oli kui metsafst kostew terwe Eesti rahwa (!) terwitus Skandinaawia (ohoh? ifegi niikaugele juba!) kuningale ...“

Sagu neist „pärlitest“. Samases toonis ja stiilis käis see päewad otfa läbi kogu ajakirjanduse. Ja muidugi mitte ainult läbi ajakirjanduse. „Kõrged külalised“ muigafid tihtigi, ja imestafid, et wõõra riigi linn teise riigi walitseja ees mitukorda rohkem lõmitab, mitukorda sügavamale püüab pugeda kui oma „alamad“ ife, imestafid, et „Eesti rootsimeelsen on kui Rootsi ife“. Oli nagu üks „T. M.“ suur orjadefari. Ja see orjadefari püüdis näidata, mis ta suutis.

Wiidi „T. M.-le“ juba kaugele merele wastu oma sõja laewad, tiirlesid kaugele sõja lennufid, „fõrgetele külalistele“ wastu sõitis mundris — k i n d r a l. Terwe tee sadamast Kadrioru lossi oli kahelpool palisatunud kaitseliitlastega; auto ees ja taga sõitis ratsawägi; pandi toime suur kaitseliidu paraad ... Muidugi, fõik näidataw eesti „rahwas“ ei mahtunud ka parema tahtega pingutusel kaitseliidu ja sõjawäe mundritesse, tuli teifigi näidata:

ülilõpilasi laiade lintide, tõrvikut ja . . . mõõkadega! Mustertatud koolilapsi jt. Kuid üldse oli Tallinnal neil päevil pool-eldi sõjalaeri ilme, nagu üks leht kirjutas. Dse filmatorikavalt teravalt kriipsutati alla seda sõjajõulist iseloomu. Huvitav on märkida, et lätlased „E. M.“ vähemalt teatriisse ja ülikooli kallutasid, Tallinnas aga ei näidatud „fõrgetele“ külastele mitte mingisugust kultuura-asutust; peale paari ametikoha (linnavalitsus ja riigikogu) oli ikka ja jälle sõjaline element, mida näidati, mida rõhutati. Suft nagu oleks Eesti mõni esimese järgu militarismi maa.

Meie teame, et seesugused „riigipeade“ külastäigud meie ajal sügav poliitilise iseloomuga on. Nendega on alati ühed või teised rahvusvahelised küsimused, tihti mõned salalepingud jne ühendatud. Ei sõitnud muidugi ka Rootsi „E. M.“ sellaks Tallinna, et härra Rei kõssis ja lopergust sihverplaati, eesti koogutsejate pugemiseharjutusi imestleda. Minult imematele lastele võib wastupidist seletada, „rahvaste sõdamlitust sõprusest“ ja muud sarnast lohiseda.

Mis võiks Eesti ja Rootsi „liginemise“ asuks olla? Majandusline läbitäimine? See muidugi peaks esimesel paigal seisma, olgu ta siis suur või väike. Kuid kogu külastamise ajal ei lausunud sellest — mitte sõnakestki. Ja mis veel? Kultuurilised sidemed? Misugused? Kuid ta neist kõneldi ainult üldiste kõlthudega. Ja ikka ja jälle lisati juure teine moment — „rahu alalhoidmine ühiste jõududega“. Suft nagu varitseks mõni tige põhjamaa sortis filmapiltu, et seda kahe maa „rahu“ oma teravate küüntega käristada.

Ja tõepoolest, majandusest mitte lõhnagi; kultuuratõõst ainult sõnakõlthud; tegelikult aga — kaitseleit, kindralid, lottad (!), ratsa-wägi, sõjaväelised paraadid, sõjalennukid, sõjalaewad . . . Ja kui meele tuletame, et parajasti Rootsi „fõrgete külastiste“ eel Soome pussitangelased (Põhja pojad) Eesti külastasid, et mõni päew waremalt Inglise sõjalaewad Eestiis wiibisid ja „E. M.-ga“ peaaegu ühtaegu Rootsi sõjalaewad Pärnult külastasid; et paar nädalat enne seda kindral Laidoner Rootsi kaudu Taanis käis, kus tal riigimeestega — kuni kunin-

gani — salajasi juturajamisi oli, samuti kui Rootsiiski . . . kui kõike seda meele tuletame ja raamiks seame Rootsi „fõrgete“ külastäigule, siis on pilt igatahes enam kui selge. Kõigist magusõapudest ja minewikumeest tiltuwatest (üteldakse, et juut selle eest, mis mõõdunud, midagi ei maks, ja wististi pole riigimehed ja diplomaadid vähem ärimehed) sõnakõlthudest läbi paistis kogu selle trummali päris eesmärk: kiidelda ja näidata oma sõjalist jõudu, sõjalist walmisolekut „rahu hoidmiseks“. Sellepärast võis selles „rahu“-kontserdis tõesti lahthelina kosta Nõukogude Liidu sõjawäeline efitaja, kes „E. M.“ wastuwõtmisele ilmus „hiiglasuur rewolwer küljel“ — nagu ajalehed teatasid. Mis sa, hull, oma rewolwriga meie „rahu“-plaane segad!

„E. M.“ jäi nähtawasti rahule, kiitis eriti kaitseleitlast ja ratsasaatkonda. Wõib olla, muutis ta nüüd arwamist, mis omal ajal eesti kodanusele peaaegu saatuslikuks oleks wõinud saada. See oli enne 1. detf. ülestõusu. Siis oli sealpool väga pessimistlikelt Eesti peale waadatud ja asjatult peetud sinna oma kapitale mahutada — niikuinii sattuwat see kord enamlaste kätte. Nüüd püüdis Eesti kodanlus ja ta toa-poisilit sõtdepere „E. M.“ teisele arwamisele wiia: eks waadate, jõuame lüüa küllalt, suurkütiliha jattub!

Muidugi sündis terve laperjaht justkui rahwa nimel, sest millal turnajad ja juudased ilma selle wiigileheta wälja astuwad, kuigi koogutamisel rahwas „E. M.“ kõrwal alati nagu ülekarune ja waewalt sallitud ripats üle huulte lasti. Samati püüab ajakirjandus ikka ja jälle rahwa waimustust, rahwa rõõmu, rahwa juubeldust, rahwa õnne jne alla kriipsutada, kuid ei pääse sealjuures äraandwaist märkustest, et rahwas tõredalt oli, et pealtwaatajad aigutasid jne. Et inimesed sinna kokku jooksewad, kus midagi näha on, pealegi ilma maksuta, kes seda ei teats; ja fiin oli „teatert“ laialt. Pealegi oli prii päew, miks siis ilusa ilmaga mitte uulitsal ringi lonkida.

Kuid huvitaw on siiski ühte asjaolu märkida: „terwe linn“ olewat ajalehede teatel wäljas olnud; „kümned ühistõnd- lised organisatsioonid“ käinud „fõrgeid

külalisi" terwitamas, küll sadamas, küll lovikogus; fotsid olid ees ja taga, alates Reid ja lõpetades Suhansoniga, puha riigivanemad, ministrid, linnavalitsuse juhid jne. Kuid kõige piinlikuma otsimise peale vaatamata ei ole silma paistnud, et üks: ainukegi töbliste organisatsioon oleks „majasteedi“-hullusinjest osa võtnud — ifegi fotside ametiühisused ja haigekassjad mitte.

Mis see tähendab? Egas fotsid ometi meelega töblisi kuninga vastuvõtmisest eemale ei hoidnud? Võdi siisti? Ise püüti selle tingel-tangeli abil „ajalutku pääseda“, endale väliskilmas „nime teha“ — Tõnissoni-Taani oli ju minewal aastal Rootsis külastäiguga üsna „Euroopa inimeseks“ saanud! Töbliste rakkus käed ja tohletanud näod oleks aga peenikest pilki Eesti harrasriigist „fõrgete“ filmis ainult riktuda võinud.

Kuid waewalt arutasid Reid ja Astid selle loogika järel. Wististi oli põhjus siiski lihtsam ja loomulikum: fotsid ei julenud töblisteorganisatsioonidele seefuguse ettepanetuga lahinedagi, ette teades, et vastu pead saavad.

Nii tekkis Eesti harrasriigi ja ta fotsidest-walitsejate suhtes õige iseloomustaw seisukord: töblisteorganisatsioonide puudumine tõmbas jämeda kriipsu läbi igasugusest „rahwa“ nimel esinemisest, rahwa soowide, tunnete, tänu ja rõõmu awaldamisest — hea „rahwas“, kus t õ r a h w a s puudub! Sää järele see, millest alguses kõnelesime: oli kurnajate ja nende sabarakude, nende toapoiste (fotside) pidu. Mis ju ka loomulik ja arusaadaw on: mis wõib eesti töblisel tegemist olla kõitsugu sõõdikute, kurnajate ja orjastajate kambaga ja nende pidutsemisega! Töbliste esitajate koht pole ju nende kullaga ja larraga wooderdatud walgepüksi- ja punasekuumeeeste seas, kelle ees ja taga Reid, Suhansonid, Wirmad ja teised fotsjundased koogutafid. Harrasriit on harrasriit ja töblised on töblised — juust seefugused laperjahid lasewad seda wahelorda eriti terawalt silma paista.

Ja mitte wähem terawalt ei paista silma ka see wahel, mis harrasriigi kurnajate-kildonna alandlikke saapawiksijaid — fots-harrasid — töblistest lahutab. Tõepoolest, mis wõib ühist olla töblistel ja sel siidi-

tsilindris, kuninga kõrwal tõrkawal, sabatuemehel, kes eesti kodanluse huwidel ja ülesannetel „Eesti riiti esindab“ — harrasriiti muidugi. Mis ühist wõib olla M. Keil, kel Rootsi kapitalistidellasse kõrgem esitaja nii „kõua ja südamlikult“ täht pigistab ja talle oma sõpruse mälestusets oma pildi kingib, eesti wõi üldse töolistega.

Weel enam. Meie kõnelesime külastäigu sügawamast mõttest. Kõnelesime selle eest-täht sõjal. sest iseloomust. Sellest „rahu“-lobast, mille all seda järjekindlam sõja-walmistus peitub, mida kõwemini rahust pafundatasse. Kelle huwidel, misjuguise sihi ja eesmärgiga? Kelle poolt ja kelle vastu valmistab eesti kodanlus oma suur-tükke ja suur-tükilõhi? Minult imewale lapsel on seda weel waja seletada, ja ainult juudased ei julge seda awalikult ütelda. Rootsi raut-kuninga ringreis, mille eel käisid Eesti riigivanema ja Läti presidendi külastäigud Rootsi, ja mille järel tulewad teised „külastäigud“ teiste maade walitsejatega, Taani, Poola jt. wahel — kõik see on ainult üks lülitene selles rahwuswahelise imperialismi poliitikas, mis neid riike seob igasuguste ahelatega, et nad walmis oleks oma tõbrahwast tapalawale wiima — Rõu-kogude Liidu vastu, kui selleks Londonist ehk Pariisist käst tuleb.

Ja fotsid selle poliitika juhtiwad tege-lased, teostajad! Mis ühist, küsimine weel, wõib olla seefugusel fots-faschistil, fots-imperialistil, kes töblisi ette valmistab suur-tükisõõdats wälismaa imperialistidele ja oma kodanlusele, mis ühist wõib sel olla töblisteklassiga, üldse tõbrahwaga?

Mida „filmipimestawamalt“ särafid kulla-tud ja larratud rüüd „fõrgete“ pidulaual, mida waljumini pantufid wahuweinipudelik ja mida tugewamini surufid kahe maa kurnajate esindajad wastamisi täht ühinemisets töbliste kurnamises ja surumises, — seda pimedam ja mustem paistis igapäewane ümbrus, seda dubsamad tundufid ajalehe tagumistel lehekülgedel need ifka ja jälle korduwad enesetapmised nälja, puuduse, kannatamatu willetjuse pärast. Ja kui „uus E-dasi“ katset tegi tõbrahwa eest katet ker-gitada sellelt tõpselt seisutorralt, siis — siis olid fotside walitsuse poliitsei-hurda-koerad ajawittmata kallal, ja prokurörid, kes ühtegi paragrahwi ei leidnud awalik-

kudele maa äraandjatele — parunite hulgast, taaskiib lehe vastu juba aegsasti terve seljapäie paragrahve platfi — taemale tänu, tööliste vastu ei lõpe paragrahvid härrasriigi seadustikus ial otsa!

Nüüd on pidu otfas, tuleb arwete õienda mine. O ja, need nõuavad riigitaškalt ja nõudsid eraifikutelt enam kui ühe miljoni fanti. Kuid kurnajad hirmitawad: küllap töörahwas selle wälja higistab! Sa soiskubjad annawad piitsa takka. Aga see on ainult pisem oša arwest; me küsime: mis-suguse poliitilise hinnaga õsteti see „süda-

mesõpruse“ trummal? Mis ootab eesti töörahwas selle kafe maa kurnajate lepingu tagajärjel?

Eesti töörahwas õstak seda „sõprust“ hinnata, ta teab, et see tema elu ja õnne, tema wabaduse arwel on tehtud, et see lõppastmel ifkagi tema tapaohwriks saatmisele wiib. Kuid eesti töörahwas teab, mis tal selle lepingu vastu tuleb seada: wemalik ühendus teiste maade proletariaadiga — kurnajate wõimu kufutamiseks. See on töörahwa õpetund Tallinna kuninga-laperjahift.

H. P.

Kas Eestis on demokraatlik-kodanline rewolutsioon lõpule jõudnud?

Iga kommunistiline partei peab, et omale õiget wõitlustaktikat wälja töötada, kõigepealt õieti oskama hinnata ajaloolist momenti ja klassijõudude wahekorda teatud silmapilgul. Kuid selleks, et klassijõudude wahekordi õieti analüseerida, peab parteil selge olema, missugusele arenemiseastmële rewolutsioon on jõudnud ja kuhupoole ta edasi areneb. Selge on, et kodanlise rewolutsiooni mesikuudel rewolutsiooniliste ja kontrrewolutsiooniliste jõudude wahekord hoopis teistsugune on kui selle lõpupäewadel, ja proletaareses rewolutsioonis jälle teistsugune kui kodanlises rewolutsioonis.

Wõtame ajaloolise näitena 1905. ja 1917. a. rewolutsioonid Wenemaal. Kuna 1905. a. rewolutsiooni esimestel kuudel kodanlus ühes töölisteklassiga ja wäikekodanlusega isewalitsuse ja mõsnikkude vastu wõitles, läks ta rewolutsiooni käigus tsaariwalitsuse poole, s.o. muutus kontrrewolutsiooniliseks. Analoogilise protsessi elas 1917. a. wäikekodanlus läbi, kes samati rewolutsioonilisest jõust muutus puht kontrrewolutsiooniliseks ja wõitles kodusõjas käsikäes tsaarikindralitega proletariaadi diktatuuri kukutamiseks. Ja edasi. Oktoobrirewolutsioonis tulid kõik talupoegade kihid niikaua proletariaadiga ühes, kuni maal kodanline rewolutsioon oli lõpule jõud-

nud. Niipea aga, kui hakati teostama proletaareset rewolutsiooni, muutus kesk-talupoeg erapooletuks, kuna jõukas kiht kodanluse leeril läks. Kehwtalupoja ja poolproletaarilase tegi aga just proletaarne rewolutsioon töölisteklassi lahutamatuks liitlaseks.

Mida need näited tõendawad? Seda, et rewolutsiooni käigus paratamatult wõitlewate jõudude ümbergruppumine ja nende wahekordade muutumine sünnib.

Kui see nii on, ja meie nägime et see nii on, siis on arusaadaw, miks iga rewolutsiooniline partei (ja seda on praegu ainult kommunistiline partei), kes jõudusid kogub ja organiseerib kodanlusele otsustawa löõgi andmiseks, peab kõigepealt selgeks tegema, missugusel arenemise astmel rewolutsioon on. On see selge, siis wõib ta õieti hinnata ka oma ja wastase jõudude wahekorda; teab missugused kihid kodanlust toetawad, missugused erapooletuks jääwad ja missugused ühes proletariaadiga kodanluse vastu tulewad. Sel alusel wõib partei wälja töötada oma wõitlusplaani.

Eestimaa kohta andis wastawa hindamise Eestimaa Kommunistilise Partei „Põhilased maa ja talurahwa küsimuse kohta“; punkt 2. kõlab järgmiselt:

„Wõõrandatud suurmaoamanduse tükeldamisega ja planeeritud asunduskohtade põliseks tarvitamiseks ja eraomanduseks andmisega on demokraatlik-kodanline rewolutsioon Eestis lõpule jõudnud. Kuid ta ei ole maaküsimust Eestis kaugeltki rahwahulkade nõuetele wastawalt lahendanud.“

(„Kelle päralt peab olema maa Eestis“, lhk. 5.)

Enne kui edasi minna tähendame siin, et me meeeldi wõtsime just maaküsimuse, sest külas, kus wanad wahekorrad kõige tugewamad ja kapitalistiline suurwalmistus kõige nõrgem, jõuab nii kodanline kui ka proletaarne rewolutsioon harilikult hiljem lõpule kui linnas. Näiteks läks Wenemaal proletaarne rewolutsioon linnas 1917. a. oktoobris, külas aga alles 1918. a. suweks läbi. Tähendasime selle peale nimelt sellepärast, et meil edaspidi ei pruugiks linnade peal peatada. On kodanline rewolutsioon maal lõpule jõudnud, siis on ta seda linnas ammugi.

Nii on siis EKP arwates dem.-kodanline rewolutsioon Eestis lõpule jõudnud. Wastawalt sellele hindamisele teeb EKP ka klassiwahekordade analüüsi.

Ülewalpool nimetatud põhilause tes räägitakse selle kohta järgmist:

„Kuid proletariaadi wõit Eestis ei ole wõimalik ilma kehwa- ja wäikelurahwa toetuseta ning kesktalurahwa heatahtlikkuse wastu...“ (Pkt. 12.)

„Kõige esiteks tuleb muidugi tähelepanekut juhtida põllumajanduslise proletariaadile... See on lahutamatu osa Eestimaa proletariaadist...“ (Pkt. 13.)

„Suurtalupoeg ehk n.n. „hallparun“ on kapitalistiline ettevõtja põllumajanduses, kelle majapidamine peasjalikult palgatud tööjõul põhjened... See kiht on otsekohene proletaarse rewolutsiooni wastane. Selle kihiga tuleb Eesti töolisteklassil kõige ägedamat ja halastamatumat wõitlust pidada...“ (Pkt. 19.)

Kodanline rewolutsioon on lõpule jõudnud ja ühes sellega suurtalupoeg

proletariaadi wastaste ridadesse läinud ja esineb kontrrewolutsioonilise jõuna. Kesktalupoeg tuleb heatahtlikult erapooletuks teha. Wäike- ja kehwtalupoeg toetawad proletariaati, kuna põllumajandusline proletariaat linna proletariaadi lahutamata osa on. Nii hindab EKP käesolewat ajaloolist silmapilku ja klassijõudude wahekorda ja sellele rajab ta oma taktika.

Kuid selle hindamisega ei taha mõned seltsimehed nõus olla. Nende arwates ei ole demokraatlik-kodanline rewolutsioon Eestis sugugi weel lõpule jõudnud. Wastuwäidetena tuuakse ette, et kodanlus ei olewat suuteline demokraatlik-kodanlist rewolutsiooni lõpule wiima, seda pidawat tegema proletariaat, nagu Lenin ütleb. Küsitakse: miks siis Eesti kodanlus suuteline oli kodanlist rewolutsiooni lõpule wiima? Teiseks: demokraatlik-kodanline rewolutsioon peab, kui ta lõpule on jõudnud, kohe proletaarseks rewolutsiooniks edasi arenema. Kolmandaks: kõik mõisad ei olla ära jaotatud ja maad saanud ainult „hallparunite“ pojad ja kodusõja „ristirüütid“. Kurnamise wahekorrad olla põllumajanduses alale jäänud, kuna dem.-kodanline rewolutsioon nad pidawat ära kaotama. Neljandaks olla ülewalpool ettetoodud pühilause esimene osa, kus räägitakse et dem.-kodanline rewolutsioon on lõpule jõudnud, wastuolus sama pühilause wiimase osaga, kus üteldakse, et maaküsimus ei ole kaugeltki rahwahulkade nõuetele wastawalt lahendatud. See wiimane wäide lükawat esimese ümber, sest lõpule jõudnud dem.-kodanline rewolutsioon pidawat maakorralduse nimelt wastawalt laialdaste rahwahulkade nõuetele läbi wiima. Ja lõpuks — segadus tulla sellest, et ära segatawat kodanline ja demokraatlik-kodanline rewolutsioon, kuna need hoopis iseasjad olla. Ühe sõnaga, et kolme rewolutsiooni asemele ainult kaks pandawat jne.

Enne kui ettetoodud wastuwäidete üksikasjalisemale käsitusele asuda, tuleb meele, missugused on demokraatlik-kodanlise rewolutsiooni ülesanded ja

waatame, kas nad Eestis on lahendatud või mitte.

Lõpulejõudnud dem.-kodanline rewolutsioon peab täielikult hävitama kõik wanad, kapitalistlik arenemist takistavad feodaalkorra jäänused. Tulewad kaotada igasugused seisuslikud eesõigused ja teoorjuse jäänused. Iga kodanik peab poliitiliselt täiesti waba ja seaduse ees üheõigusline olema; turul peab ta wõima esineda kui kauba täieõigusline omanik, kes ostab ja müüb, kuid keda ennast ei wõi tarwitada wahetuse objektiks, nagu feodaalkorras nägime.

Kapitalistline walmistus on suurwalmistus. Selleks, et edasi areneda, peab kapital koonduma, s.o. walmistusabinõud koonduwad üksikute kätte, kuna laiad hulgad proletariseeruwad. Tõõjõud lahutatakse walmistamise abinõudest.

Külas tähendab see mõisnikkude eesõiguste kaotamist ja maa, kui tähtsama walmistusabinõu, kaubaks muutmist. Maa osalise ehk täielise wõõrandamisega on dem.-kodanline rewolutsioon täielikult lõpule jõudnud ja siit edasi algab proletaarne rewolutsioon. Muidugi pole kodanlus suuteline dem.-kodanlist rewolutsiooni lõpule wiima, waid seda peab tegema proletariaat ühes talupoegadega.

Poliitilise pealisehitusena wastab ülewalpool märgitud majanduslikele wahetustele demokraatlik parlamentline wabariik.

Kuidas on seisukord Eestis? On seal need ülesanded täidetud, mis dem.-kodanlikul rewolutsioonil ees seisawad?

Kuni maareformi läbiwiimiseni oli Eestis ostetud talukohti 50.961 üksust, 1.615.913 tiinu maaga; mõisate päralt (ühes mõisataludega) aga 2.222.506 tiinu, s.o. 57,9% kogu maast. Maareformi tagajärjel wõõrandati sellest 2.147.822 tiinu ehk 96% ühes inwentariga.

Sellest jäi riigi kätte ja kuulub metsade peawalitsuse alla, metsa ja kõlbmata maana, 1.045.349 tiinu ehk 48,7% wõõrandatud maast. Popsikotade all on 23% ja tükeldamiseks läks 28,3% ehk umbes 600.000 tiinu maad.

(„Eesti maa, rahwas, kultuur“, lhk. 452—458.)

Ühes mõisate wõõrandamisega kaotati ka mõisnikkude eesõigused ja kitsendused maa ja mõisate müümise kohta. Näiteks ei tohtinud enne rüütelkonna- ja majoraatmõisaid eraisikutele müüa; niisama oli keelatud kwootemaade müümine jne. Tõsi, praegugi on mõned kitsendused wõõrandatud maa kohta maksma pandud, kuid need pole enam feodaalkorra jäänused, waid wäikekodanluse enesekaitse, kelle sünnitatud ju maareform on. Tegelikult ei suuda nad aga wäikemaapidajat proletariseerumise eest hoida.

Ära kaotati weel mõisatalude teopäewade tegemine, mõisnikkude eesõigused jahi, kalapüügi, kõrtside, weskite ehitamise, tee- ja sildade tegemise, laatare pidamise jne kohta

Kõigi nende kitsenduste ja eesõiguste ära kaotamisega, peajasjalikult aga mõisamaade wõõrandamisega on dem.-kodanline rewolutsioon Eestis lõpule jõudnud. Wastuwäide, et kõik mõisad ei ole ära jaotatud, maad said ainult hallparuni wõsukesed ja kodusõja „ristirüütli“ jne, kuna laiad hulgad endiselt maapuudust kannatawad, — on muidugi täiesti õige ja sedasama tõendab ju ka EKP eespool toodud põhilauses. Meil on aga wastuwaidlejatele üks küsimus: kes ütles neile, et dem.-kodanline rewolutsioon peab rahuldama laiade hulkade nõudmised, peab kurnamise wahekorrad kaotama, see tähendab, maa andma kehwikutele ja poolproletaarlastele?

Kes õpetas neile, et kodanline rewolutsioon eestkätt mitte kodanluse huwisid ei pea rahuldama, waid laialiste rahwahulkade nõudmisi täitma?

Meie arwamine on hoopis wastupidine. Küla poolproletaarlase, kehwa ja wäiketalu poja nõudmisi võib rahuldada ainult wõidurikas proletaarne rewolutsioon, kus need külakehwad üheskoos töölisteklassiga nii linna- kui maa-kodanluse wastu lähewad.

Tähendame siin puuduse wõi wea peale, mis eespool toodud põhilauses meie arwates tõesti leidub, ja, võib olla, kaasa aitab seltsimeeste eksiteele

wiimiseks. Nimelt on seal üteldud, et suurmaamanduse tükeldamisega on demokraatlik-kodanline rewolutsioon Eestis lõpule viidud. Muidugi on see õige, et kui mõisad juba tükeldatakse, siis kodanline rewolutsioon lõpul peab olema, kuid teisest küljest saab siit niisuguse mulje, nagu oleks just mõisate tükeldamine see, mis kodanlise rewolutsiooni lõpule wiis. Asi pole aga sugugi nii. Dem.-kodanline rewolutsioon jõudis lõpule juba sellega, et mõisad wõõrandati. Isegi siis, kui nad tükeldamata oleks jätud ja kapitalistiline suurmaapidamine sisse seatud, oleks Eestis dem.-kodanline rewolutsioon lõpule jõudnud. Mitte jaotuses, waid wõõrandamises on meie arwates pearaskus.¹

Kui see nii on, siis pole wäitel, et mõned mõisad jaotamata ja mõisasüdamed terwed, mingisugust tähtsust dem.-kodanlise rewolutsiooni eitamise suhtes, waid see tõendab veel kord, et maa-reform eestkätt kodanluse huwisid rahuldab. Ja teisiti ei wõi see ollagi.

Edasi! Kuidas oli siis Eesti kodanlus suuteline dem.-kodanlist rewolutsiooni lõpule wiima, kuna Lenin tõendab, et seda ainult proletariaat teha wõib? Paistab, nagu läheksime siin Lenini wastu! Kuid see paistab ainult neile, kes kord pähetuubitud wormelit masinlikult kordawad, ilma selle sisu ja mõistet teatud konkreetse olukorras analüüeerimata.

Missugused olid siis need konkreetse olukorra iseäraldused, mis kodanlust sundisid demokraatlik-kodanlist rewolutsiooni lõpule wiima? Nimelt sundisid, sest mitte sellepärast ei läinud kodanlus niikaugele, et ta wäga rewolutsiooniline oleks olnud, waid sellepärast, et ta seda pidi tegema, kui wõimu oma käes tahtis hoida. Tuletame meele, kuidas Tõnisson veel 1919. a. wõõrandajaid — Inglise sandarmiga hoiatas.

Ei tule unustada, et 1917. a. oktoobri-rewolutsioon ka Eestimaal wõimu töö-

rahwale andis, kes wiibimata mõisaid hakkas üle wõtma. Saksa okupatsioon häwitas küll rewolutsiooni wilja, kuid rahwahulkadesse jäi teadmine, et ainult enamlasted neile tõesti maad annawad. Kui Eestimaa töölisteklass peale okupatsiooniwägede lahkumist oma wõimu uuesti hakkas maksma panema, siis ei suutnud kodanlus teisiti talupoegadelt toetust leida, kui pidi mõisate tükeldamist lubama. Kõigil on veel meeles, kuidas talust talusse, saunast sauna käidi ja üles kirjutati, kust ja kui palju keegi maad tahab. Ainult sellega, et mõisad kohe, niipea kui sõda lõpeb, lubati ära jaotada, et sõduritele esimeses järjekorras ja paremad maatükid lubati anda, suutis kodanlus suurema osa talupoegi ajutiselt oma poole wõita ja ühes wäliskodanluse abiga tööliste pealetungimise seisma panna.

Landeswehri pealetungimise ajal anti uuesti suure suuga lubadusi, mida siis pärastpoole täiesti täitmata ei wõinud jätta. Pealegi oli waja, nagu Eesti kodanlus ise tõendab, mõisate wõõrandamisega Landeswehris wõitlewatel parunitel majandusline alus ära wõtta. Kolmandaks olid Eestimaa mõisnikud teisest rahwusest ja sellepärast mängis ka kodanluse marurahwuslus teatud osa mõisate wõõrandamises.

Kuid see pole kõik. Mõisate tükeldamisega suurendati põllumajapidamiste arwu, et luua kaitsewall „idast waritsewa enamluse wastu“. See tuletab meele midagi Stolõpini reformi taolist, kus püüti „tugewa talupoja“ loomisega tsaariwalitsuse seljatagust kindlustada. Kuid niisama kui Stolõpini katse nurja läks, äpardas ka Eesti kodanluse „kaitsewalli“ loomine. Järjesti kaswaw majandusline willetsus ja wäiketalupeogade kurnamine muudab nad kiiresti rewolutsioonilisemaks, ja pole kahtlust, et nelst suur osa proletariaadiga kaasa tuleb.

Missuguse järelduse peame siit tegema? Eesti kodanlus ei wiinud mitte sellepärast kodanlist rewolutsiooni lõpule, et ta ise niiwõrd rewolutsiooniline oli, waid tegi seda töölisteklassi otsekohesel pealesurumisel, häda sunnil, proletaarse

¹ EKP põhilauses on mõisate tükeldamine kui wiimane silmapaistwam moment nimetatud, mis maa kapitalistilisele walmistamisewiisile „likwiidseks“ tegi, s.o. kod. rewol. sisu kõige terawamalt väljendab. Toim.

rewolutsiooni eest pääsmiseks. Järelikult ei ole ka mingit vastuolu Lenini ja EKP põhilauseste vahel.

Mis puutub sellesse, et lõpulejõudnud dem.-kodanline rewolutsioon peab otsekohe proletaarseks rewolutsiooniks arenema, siis on ka see jälle üks pealiskaudne wormeli küljes rippumine.

Lenin kirjutab kodanlik-demokraatlike rewolutsiooni proletaarseks rewolutsiooniks ümberkasvamise kohta 1905. a. järgmiselt:

„Demokraatlike rewolutsiooni juurest hakkame meie minema, ja just oma jõu kohaselt, organiseeritud teadliku proletariaadi jõu kohaselt, hakkame sotsialistilise rewolutsioonile minema. Meie oleme katkestamata rewolutsiooni poolt. Me ei jää poole tee peale seisma...“

(Tsiteeritud sm. Stalini järele: „Leninismi küsimused“, lhk 15.)

Tähendab see Lenini ütetus, et iga dem.-kodanline rewolutsioon peab üks, kaks, kolm proletaarseks rewolutsiooniks ümberkaswama? Sugugi mitte, see tähendab ainult seda, et rewolutsioon wahetpidamata peab edasi arenema kuni proletaarse rewolutsioonini. Meie ei peata poolel teel, ütleb Lenin, ja see on tõsi. Kuid see arenemine läheb sedamööda, kuidas proletariaadi jõud on, on see nõrgem, läheb aeglasemalt, on tugewam, läheb kiiremini. See on Lenini ja Marxi permanentse rewolutsiooni teooria, mille sm. Stalin toob vastuwaitemena Trotski permanentsele teorialele. Mingil tingimisel ei saa Lenini ütelist peatamatast arenemisest nii wäänata, nagu peaks ümberkaswamine otsekohe sündima. Selle vastu waidleb Lenin ise, kui Kamenew teda süüdistas, et ta tahab kodanliselt rewolutsioonilt otsekohe sotsialistilisele minna.

Peatame lõpuks weel lühidelt selle juures, kas wõib demokraatlik-kodanlik rewolutsiooni „kodanlisest“ rewolutsioonist eraldada, ütelda, et see on hoopis midagi muud, et ta ülesanne on teistsugune kui ainult „kodanlisel“ rewolutsioonil? Muidugi ei saa! Sõna „demokraatline“ määrab ainult rewolutsiooni poliitilise, mitte ühiskondlise ilme.

Selles mõttes tarwitab seda määrust ka Lenin. Nii kirjutab ta 1905. a., et Wene liberaalne kodanlus püüab iga hinna eest hoida, et rewolutsioon ei läheks seda teed, mis Suur Prantsuse rewolutsioon 1789. a., waid tal pole midagi 1848. a. rewolutsiooni vastu.

„Milles on põhjalik wahe mõlemate teede wahel?“ küsib Lenin ja wastab: „Selles, et kodanlik-demokraatline pööre, mis Prantsusmaal sündis 1789. a., Saksamaal 1848. a., esimesel juhtumisel lõpule oli wiidud, teisel juhtumisel aga mitte; esimesel juhtumisel läks kuni wabariigini ja täielise wabaduseni, aga teisel juhtumisel peatas, ega murdunud ainuwalitsust ja reaktiooni.“

(Lenin. Kirjat. kogu, VI w., lhk 452.)

Mida see Lenini seletus näitab? Esiteks seda, et Lenin „demokraatiat“ tarwitab nimelt poliitilises mõttes, ja teiseks, et Lenin mingisugust wahet ei tee kodanlise ja demokraatlik-kodanlise rewolutsiooni wahel.

Lenin kirjutab 1905. ja 1917. a., et Wenemaal wõib tulla eriline, kodanlusele mitte alluw „töölise ja talupoegade demokraatiline rewolutsiooniline diktatuur“, mis oleks ülemineku astmeks kodanliselt rewolutsioonilt proletaarsele rewolutsioonile. Eestimaal ei tule mingit „töölis-talupoegade diktatuuri“, nagu see wast Wenemaal teatud tingimistel wõimalik oleks olnud.

Wäide aga, et Eestimaal demokraatlik-kodanline rewolutsioon lõpule pole jõudnud, wiib oportunistlike taktika juure. Tõepoolest, kui kodanline rewolutsioon weel lõpul pole, siis wõiks ju töolisteklass teatud tingimistel teatud osa kodanlusega ja kõigi talupoegade kuni kodanlise rewolutsiooni lõpuni liidus minna. See on aga wale tee!

Kõigest sellest, mis eespool arutasime, järgneb, et Eestimaal algab rewolutsioon linnas ja maal kui proletaarne rewolutsioon, mis paneb maksma proletariaadi diktatuuri töölise ja talupoegade walitsuse näol.

Ja selle järele tuleb Eestimaa Kommunistilisel Parteil oma taktika rajada.

P. Melsel

Ühest rewolutsiooni põhiküsimusest

(Eriliseks tähelepanemiseks agronoomidele)

Enam kui weerand aastasada pidasid enamlised marksistid tsaari ajal ägedat teoreetilist waidlust narodnikutega ja es-eridega selle üle, missuguses sihis sünnib põllumajanduse arenemine. Enamlased olid ja jäid sellele seisukohale, et ka põllumajanduses lööb seesama suurwalmistus läbi, mis tööstuseski. Narodnikud ja hiljem es-erid waidlesid selle wastu, kinnitades, et Marxi seadus walmistuse kontsentreerumise kohta (s.o. suurwalmistusele ülemineku kohta) wõib maksew olla küll tööstuses, mitte aga põllumajanduses. Sellel waidlusel oli hiiglasuur tähtsus Wenemaa rewolutsiooniwõitluse arenemise kohta. Veel suurema tähtsuse omandas see küsimus aga oktoobrirewolutsiooniga. Kuidas selle küsimusega asi praegu on, seda tahamegi alamal lühidalt käsitada.

Professor Tschajanowi „optimum“

Wenemaa üks tõsisematest ja kuulsamatest teadlastest põllumajanduse alal on olnud prof. Tschajanow. Ta on tuntud kui talupoja „optimaalse“ majapidamise ülistaja, kui n.n. perekondlise majapidamise (majapidamine, mis ühe perekonna tööjõule wastab) teooria isa. Seda seisukohta kaitses prof. Tsch. paarkümmend aastat tagasi, seda seisukohta kaitses ta erilise ägedusega 1917. aastal, sedasama seisukohta kaitses ta ka tänapäewani:

„Meie kõige sügawama tõekspidamise järele poie põllumajanduse walmistuse ideaalseks aparadiks mitte sugugi suur latifundium (s.o. hiiglasuured maatükid — R. W.), ega ka mitte indiwiduaalne talupojamajapidamine, waid majanduslise organisatsiooni uus tüüp, kus organisatsiooniline plaan on lülide reaks tükeldatud, kus iga lüli oma optimaalse suuruse piirides on organiseeritud“ —

kirjutab prof. Tschajanow oma sellekohases raamatus.¹ Toodud kohast edasi räägib Tschajanow, et „meie peame ideaalseks talupoja perekondlist majapidamist“.

Ilma et seda seisukohta siin pike-malt seletama hakata, ütleme kohe, et Tschajanowi teooria järele põllumajanduse „optimaalne“ majapidamine on 200—250 ha (tarwitame siin ja tagapool lühendatud tähendust „ha“, mis hektari tähendab) suur. Kõik majapidamised, mis üle 250 ha suured, ei anna Tsch. arwamise järele mitte mingisugust suuremat tululikkust, wõrreldes wäiksematega. Sellepärast ongi põllumajanduse „optimum“ (kõige tululikum üksus) tema arwates umbes 250 ha suur, — 250 ha-ne üksikmajapidamine ehk n.n. perekondline majapidamine. Meie päewil on aga juba igale pioneerilegi selge, et 250 ha-ne talukoht on kõige puhtam ja, kui nii Tschajanowi keeles ütelda, „optimaalsem“ kulaku majapidamine.

See kulakuline ideoloogia polnud mitte ainult prof. Tsch. peajule omane, waid paljudele teistelegi meie suuremate õpetlaste ilmawaatele (näit. Prjānischnikow, kes kuulus ka wäljamaal; prof. Kondratjew, Oganowski j.t.). Seal walgus see ideoloogia tilk-tilgalt osalt meie partei ridadessegi, kus see parempoolse kallaku (kulakulise kallaku) üheks teoreetiliseks toeks muutus (näit. Frumkin).²

¹ A. Чаянов, „Оптимальные размеры сельскохозяйственных предприятий“, tsiteeritud teise wäljaande (1924) järele, eessõnas, lhk 4.

See raamat ilmus 3-s wäljaandes (16 tuhat eks.), mis huwi küsimuse wastu tunnistab. (Wiimane wäljaanne ilmus 1928. a.)

² Kondratjew ja Oganowski peawad põllumajanduse arenemist meil wõimalikuks ainult talupoegade eneste kapitali kuhinemise teel. Raamatus „Перспективы развития сельского хозяйства СССР“ kirjutab (lhk. 45) prof. Oganowski:

„Meie talupojal on veel waja põllumajanduse kapitali koguda: selleks on eestkätt waja talupoja majapidamise rahalist

Rewolutsioon põllumajanduse eriteadlaste waadetes

Kuid viimasel ajal pööras prof. Tschajanow end täiesti wastupidistele waadetele. Käesolewa aasta algul (weebuaris) seletas Tsch., et nüüdsest peale on ta nõukogude põllumajanduse uue kaju poolehoidja, kaitsja ja selle energilisem toetaja ning teostaja. Tema teadaanne sünnitas suure põõre ja tõmbas oma peale palju tähelpanu (tema sellekohane kirjatükk ilmus 15./II. aja-lehes „Экономическая жизнь“).

Meie esimesed katsed nõukogude majapidamisi, kollektiivseid majapidamisi ja igasuguseid muid kooperatsiooni kujusid põllutööstuses luua, ei annud just häid tagajärgi. See sünnitas pessimismi mitte ainult prof. Tsch. ja teiste hinges, waid isegi meie partei ridades. Kui parem eriteadlane oli prof. Tschajanow aga nõukogude põllutöö-komisariaadi kolleegiumi liige, tuntud lektor põllumajanduse alal, põllumajanduse organisaator jne. Oma nimetatud kirjatükis teatas aga Tsch., et ta on pidanud oma waatekoha põhjaliku rewideerimise alla wõtma ja et ta nüüd... nõukogude walitsuse sammud teaduslikult täiesti õigeks tunnistab. Ta ütleb, et talupoja majapidamine nüüd

„peab kollektiiviseerimise wormide kaudu täielikult assimileerima (s.o.

sissetulekut suurendada turu wahekordade arendamise teel, sest kapitalide juurewoolamise peale wäljaspoolt (kas wõi krediidi näol) suurel hulgal on raske rehendada. Sellepärast wõiwad talupojad oma põllumajanduslik kapitali uuendada ja arendada ainult kasu kuhinemise teel iseenda majanduses, muutes seda kasu põllumajanduslikeks kapitaliks.“

Sedasama peab ka prof. Kondratjew õigeks. Ainult kasu (kapitali) kuhinemise teel talupoja iseenda majapidamises näewad nad wäljapääsu. Nad nõuawad koos talupojale kapitalide kogumise wõimalust. „Saage rikkaks!“ hüüab O. talupoegadele, sest ainult selles seiswat põllumajanduse arenemise perspektiivid. Prof. Prjänischnikow (kuulus oma töödega põllumajanduse keemia alal) nõuab preemiaid talupoegadele, progressiivsete maksude ärakaotamist, wiljahinna tõstmist (kuni 1 rbl. 75 kop 16 kilo eest). Aga sarnane on ka parempoolsete seisukoht parteis.

sarnastuma — R. W.) klassideta ühiskonna järjekindlalt-sotsialistlike organisatsioonide wormideks“.

Iseenda ideoloogia suhtes tunnistab Tsch. seal:

„... meie tegime ideoloogilise seade selle peale, et neist põllumajanduse wäikekodanlistest alustest täielikult üle saada, mida meie talupoja majapidamise näol enam kui aastakümne kestwusel tundma õppisime.“

Küllalt aus professori tunnistus, mis awalikute ja otsekohe ütleb (oigugi, et natukene keerulises keeles), et prof. Tschajanow oma senise tõekspidamise on täielikult nurka wisanud ja... enamlaste „usku heitnud“. Ta räägib weel sellest protsessist, kuidas tema „ideoloogiline nihkumine“ samm-sammult sündis, kuni ta omale uue waate omandas.

Samal ajal, kui prof. Tsch. oma seisukoha muutusest teatas, oli SN-WL teine agronoomide kongress. Sellel kongressil ei kuulnud enam mitte ühtegi häält talupoja eramajapidamise ja wäikewalmistuse kaitseks.¹

Kuid mis oli selle aluseks, mis wana lugupeetud õpetlast ning teoreetikut ja ka hulka teisigi sundis oma endist ilma-waadet rewideerima? Mis oli selle põhjuseks, et põliste haritlaste mõtteilmas niisugune rewolutsioon sündis?

Uus põllumajanduse arenemise tee

Selle rewolutsiooni põhjus seisus selles, et Nõukogude Liidus oli loodud enneolemata, senini nägemata, täiesti uus põllumajanduse organisatsioon. Peale äpardusi kollektiivsete majapidamistega, nõukogude mõisatega jne, mis teadlaste seas paljugi pessimismi ja partei ridades paanikat sünnitas (sellest pessimismist pihib näit. ka prof. Tsch.), jõudis nõukogude põllumajandus n.n. masinaja traktori-jaamade wormini. On nimelt

¹ Esimene agronoomide kongress oli 1922. aastal, kus südilt kaitsti talupoja wäikest eramajapidamist ja kus spetsid ärwamisel olid, et suurwalmistus põllutöös wäikewalmistust kunagi wälja ei tõrju.

loodud niisugused suured põllumajanduse-masinate ja -traktorite keskjaamad (mitte traktorite-kolonnad), kus on mõnisaada traktorit, kus on sajanded põllutõomasinad; kes ei ühenda mitte kümme-konda talupoegade üksikmajapidamisi, vaid kümme-kond külasid, kes oma töösuurtõöstuse eeskujul kui hiiglasuured wiljawabrikud (selle sõna tõsisel ja täpsel, otsekoheisel mõttes, — nimelt wiljawabrikud) sisse seavad.

Niisugused küladewahelised masina- ja traktori-keskjaamad annavad senini nägemata tööwiljakuse tagajärgi. Schewtschenko nimelisel keskjaamas (Ukrainas) oli viimase 3 aasta wältel (1925 — 1928) traktor „Fordsoni“ tööwiljakus kokku 750 ha kündi (kõiki traktori töid 15,5 sm. sügawa künni peale arwates), kuna Ameerikas sama liiki „Fordson“ kogu oma kestwuse ajal ainult 665 ha tööwiljakust on annud. Kõigi tagasihoidlikumate andmete ja mitte weel hästi arenenud jaamade praktika põhjal kujuneb meil nende jaamadega põlluharimine niisuguseks, et seal 1 ha külwipinda (Ukraina tingimistes) 69 rbl. 21 kop. puhast sissetulekut annab, kuna see üksiku talupoja majapidamises (samal Ukrainas) ainult 31 rbl. 43 kop. annab. Masina- ja traktori-jaamadel läheb tsentner terawilja maksma 1 rbl. 86 kop., üksiku talupoja majapidamises aga 5 rbl. 36 kop. Jaam tarwitab 1 ha harimiseks 7 inim-päewa, talupoeg oma talukohal aga 15.

Need ja muud sarnased tõsiasjad said teguriteks, mis sundisid wanu professori oma ilmawaadet põhjalikult rewideerima. Senini ajasid need teadusemehed oma keeruliste targutustega põllumajanduse arenemise küsimuse segamini ja sassi (näiteks Tschajanowi „optimumi“ kindlaksmääramises on, tõepoolest, uskumata haruldasi wassinguid). Proletariaadi diktatuur aga otsustas küsimuse plaanikindla tööga marksismi ja leninismi teooria alusel ära ning nüüd pidid teadlased, seisest kangekaelsete tõsiasjade ees, kas seda tunnistama või — oma teaduse kasutuks ja wiljatuks tühiaks tunnistama. Nõu-

kogude-elu loogika ja sotsialismi ülesehitamisetõõ oli ja on tugewam kui aastakümneid kestnud walearwamised. Nimelt seda tunnistab prof. Tschajanowi ilmawaate pööre. Tschajanow oli esimene nendest ausatest õpetlastest, kes seda otsekoheisel ja awalikult ütles. Ta oli ka esimene nendest wanadest, kes oma endise pessimismi uueks optimismiks muutis ja täie jõuga ning kogu oma wäärtusliku teadusega nüüd nõukogude ülesehitamisele ausalt appi ruttab.

Missugused on need uued

küladewahelised masina- ja traktori-jaamad?

Käesolewal aastal ilmus SN-WL plaanikomitee wäljaandel raamat „Межселенные машинно-тракторные станции“, kus selle kohta selge pilt antakse.¹

Kuidas seal 1-ses masina- ja traktori-jaamas tööd tehakse, selle kohta toome nimetatud raamatust enesest mõned pikemad wäljawõtted.

„Warajasel kewadel sõldab igasse külasse, mida jaam teenib, määratud hulk, wastawalt selle küla maapinna suurusele, traktori ühes eelolewate kewadiste tööde jaoks wajaolewa inventariga (sahkadega, äketega, kultiwaaatoritega, külwimasinatega j.m.). Igal traktorite-salgal on kaasas ratastel liikuw wagun („палуба“) ning wanker raskuste wedamiseks. Kogu see salk läheb otsekohe põllule, kuhu ta põllutõõde kogu ajajärguks jääbki, ühe külwikorra põllult teisele liikudes. Öösine seisak sünnib põllul seal, kus õhtul töö lõppes, olenemata selle põllu

¹ Raamatu on kirjutanud agronoom Markewitsch, kes Odessa okrugas asuwa esimese Schewtschenko nimelise masina- ja traktori-jaama looja ja direktor on ja kes oma raamatus oma jaama kohta huwitawa materjali toob. Raamatu eessõnas tunnistab sm. G. Kreshshanski, et see „sm. Markewitschi töö on erakordse tähtsusega“. Seda raamatut ei peaks mitte üksi iga agronoom, waid igaüks, kel külas töötada tuleb, lugema ja uurima, seda enam, et põllumajanduse tõstmise töörahwartigis praegu üheks põhiküsimuseks on.

kaugusest külast. Külasse enesesse salk kogu aasta jooksul ei sõida. See loob võimaluse tühje käikusid miinimumini wila, olenemata maade kaugusest. Ainukesed traktorite tühjad käigid on nende kewadine sõit põllule, sügisene tagasitulek peale kõikide tööde lõpu jaama ja sõidud ühe külwikorra põllult teisele.

Õösi hoiawad traktorsalku wahid. Kui haritaw põld külast kaugel on, siis on traktoristid ja töölised ööd wagunis („палуба's“) ehk eritelkides. Süüa tuuakse nelle külast.

Traktorid toimetawad ilma erandita kõiki põllutöid, mis weojõudu nõuawad...“ (Lhk. 41.)

„Walmistuse aastases plaanis, mille jaama agronoom talupoegade osawõttel iga küla jaoks kokku seab, wõetakse kõik aasta wältel tarwisminew tööjõud arwele, kõikide tööde üksikasjalise üleslugemisega. Iga töö hinnatakse külaelanikkude üldkoosoleku poolt kinnitatud tariifi hinangu alusel ära. Tööde aastase wäärtuse kokkuvõtte, jagatud külwikorra pinna peale, näitabki, missuguse summa eest talu peab aastas oma maa iga ha pealt tööd tegema. Kui külas, näit., 1000 ha põldu on, ja kui kõikide ühiskondlustatud protsesside läbiwiimiseks tarwisminew tööjõud kindlaksmääratud hinnangu järele 3000 rubla peale on arwatud, siis peab iga talu oma maa iga ha kohta tingimisi wastuwõetud hinnangu järele 3 rubla eest tööd tegema. 10-ha-llise maaga talu peab siis aastas 30 rubla eest tööd tegema. Peale seda, kui talu tähendatud tööd on ära teinud, wabastatakse ta igasugustest teistest tööddest, missugused need ka oleks. Selkombel on iga talu aasta algul teada, missuguse summa eest talu aasta jooksul töid tuleb teha.

Töölesaatmise käsud („наряды“) seab kokku küla wolinik ühes wänema töölisega. Käsk saadetakse igale talule aegsasti kirjaliku teadaande näol kätte, milles eelolewate tööde aeg, koht, töö nimetus ja hind

on ära tähendatud. Igal külal on selleks erilised trükitud lehed.

Igale talule antakse töö arweraamat (расчетная трудовая книжка), kuhu wolinik kõik käsu järele tehtud tööd ühes nende hinnaga sisse kirjutab. Talu on kohustatud tema peale pandud tööd iseenda jõuga ära tegema, õigust kõrwalist tööjõudu palgata tal ei ole. Erandiks on leskede, waestelaste, punawäelaste jne talud.“ (Lhk. 48-49.)

Kõik tarwisminewa elawa tööjõu anawad talupojad ise, kelle töö jaam rahalise hinnangu alusel arwestab. Töölisi instrukteeriwad (õpetawad, juhatawad) jaama agronoomid ja muud eriteadlased, kes palgast paika sõidawad (autodel, mida nad ise peawad juhtima!). Tööjaotus on kindlasti läbi wiidud, nagu suurtes wabrikuteski. Jaam koolitab talupoegade eneste seast traktoristid ja ka teisi kõrgema oskusega töölisi.

Tööde juhatajad ja üldse wäljaõppinud töölised saawad oma töötasu otsekohe rahas. Kui mingisugusel põhjusel talupoegadel tuleb tööd rohkem teha, kui see wastawas käsus oli määratud, siis maksab jaam selle ülearuse töö tasu samati rahas.

Arusaadaw, et kuigi talupojad tälesti wabatahtlilselt jaamaga lepingud teewad ja jaama abi tarwitawad, siiski on töös kindel distsipliin maksmas. Selle kohta räägib Markewitsch, näiteks, järgmiselt:

„Walmistuses peab maksma kõige waljum töödistsipliin, mis mitte mingil tingimisel ei tohi nõrgestatud saada üksikute liigete selle teadmiseega, et nad wabatahtlilselt ühinenud ja üheõiguslised on („Kes tohib mind käskida?“ „Mina olen kollektiivi täieõigusline liige!“ ja muud). Töötegemise juures ei ole ükski talupoeg „mitte iseseiswalt tegutsew isik“, waid huwitatud liige ühises suurwalmistuses, mille õigele organisatsioonile kõik tema tegewused peawad alluma.“ (Lhk. 46-47.)

„Walmistuse korralduse ja distsipliini rikkumise eest on karistuste süsteem sisse seatud ja, äärmisel kor-

ral, ühiskondlisest walmistusest wäljaheitmine.“ (Lhk. 50.)

„Agronoomide kõikide agro-tehniliste näpunäidete ja nõudmiste täitmine on talupoegadele sunduslik.

See alus on lepingus wastawas punktis ette nähtud ja see witakse ellu täielikult.“ (Lhk. 54.)

Traktorite ja põllutöomasinate rikkimineku korraks on jaamal tagawaraosad, mis jalamaid asemele pannakse, kuna rikkiläänud osad enamasti kesk-töökotta parandada saadetakse, et masinate seisakut põllul wõimalikult wähendada (ka parandus ise tuleb sel teel kõige odawam ja parem). Jaamal on oma küladega ja Instruktoritega ühenduse pidamiseks oma telefonijaam.

Maaharimine sünnib täiesti ühiselt. Mingisugust isiklikku maad kellegil enam ei ole. Endised põldudewahelised asjatud kraawid, teed, märkmed, waod, peenrad on nüüd ühise külamaa hulgas.

Talupoegade üleminek jaama abil maaharimisele sünnib täiesti wabatahtliselt. Talupojad, kes soowiwad jaamaga ühineda, teewad wastawa lepingu. Niisuguse lepingu wõib teha terve küla ehk ka osa külast. Wiimasel korral hariwad lepingust eemalejäänud talunikud oma maad endiselt indiwiiduaalselt edasi.

Agronoom Markewitschi juhatusel olew jaam teab wäga palju juhtumeid, kus alguses ainult mõned üksikud talupojad jaamaga lepingusse astusid. Hiljem aga, kui teised nägid, missugune kasu jaamaga ühinemisest on, astusid ka kõik teised lepinguosalisteks. On ka juhtumeid, kus talupoegade üldkoosolek mõne kulaku lepinguosanikkude hulgast wälja heitis, kui need üldist asja püüdsid nurja ajada, masinaid wõi töödistspliini korduvalt rikkusid jne.

Kuidas seal wiljasaagi jaotamine sünnib? Selle kohta räägib Markewitsch (lhk. 45):

„Igale talunikule jääb juriidiline õigus wiljasaaki saada oma maapinna suuruse järele, mis tal ühiskondlisele harimisele ülemineku korral oli. Sel-

kombel jaotatakse kogutud wiljasaak üksikute majapidamiste wahel proportsionaalselt nende maatükkide suurusele ära.“

Saagi jaotamine sünnib seega täpselt samal alusel, nagu iga talupoja töökohustusedki jaama wastu. Niisugune jaotamine on praegu talupoegade eneste arwates kõige kohasem. Edaspidi wõib see wiis muidugi ka muutuda. Jaam saab oma töö tasuks $\frac{1}{4}$ taliwiljasaagist ja $\frac{1}{3}$ suwiwiljast.

„See jaotamisewiis ei riku ka kehwiki huwisid, sest nagu paljud uurimised näitawad, ei kannata kehwik mitte maapuuduse, waid walmistamiseabinõude puuduse all.“

Arusaadaw, et niisuguse põllumajandusliku suurjaama tööwiljakus paratamata märksa suurem peab olema, kui kas wõi kõige jõukama kulaku indiwiiduaalne majapidamine (olgu see kas wõi Ameerika farmeri oma). Traktori tööwiljakuse kohta jaamas räägib Markewitsch (lhk. 91):

„Traktor „Internatsionaali“ (10×12 HP) tööwiljakus oli Schewtschenko nimelises nõukogu - majapidamises 1927. a. 450 hektari künnimaad (kõiki töid künni peale ümber arwates), s.o. 4 korda rohkem kui Ameerika farmeril. Kuid ka see ei ole traktori täielik wiljakus, sest traktor tuli majapidamisse alles peale kewadist kündi.“

Niisugune oli traktori wiljakus alles alguses. Töö paranemise ja täienemise juures wõib seesama traktor lahedalt 550-ha-lise wiljakusega töötada.

Jaama ehitamise ja kordaseadmise kulud (põhiehitused, telefon, 250 traktorit, töökojad, autod, wagunid, küttaaine-tsisternid, sadanded masinad — muu seas: 70 10-jõulist wiljapeksumasinat pressidega, 70 sorteerijat, 20 triööri, 80 10-jalalist wihusidumise masinat, 250 niidumasinat, 300 kultiwaatorit, 250 külwimasinat jne, jne tulewad kõige rohkem 30 rubla hektari künnimaa peale. See on umbes 2 korda wähem, kui senini kulutused „sowhoosides“ (nõu-

kogu-mõisates) olid. Markewitschi tõenduste ja praktika põhjal on jaama tänapäevane optimaalne (kõigeparemini kasutatawa) künnipinna suurus 50.000 ha (seesama „optimum“, mis prof. Tschajanowil ennemaalt 300 ha oli. — Jaama sisseseade üldse maksab 1.500.000 rbl., siit siis — 30 rubla ha peale. Jaama ülespidamiskulud on aastas 9 rubla 30 kop. (sellest 2 rbl. 26 kop. põhi-kapitali amortisatsiooni) ha peale.

Iseenesestki arusaadaw, et mingisugust kindlat, jäädawat, püsiwat „optimumi“ põllumajanduse suurwalmistuse üksuse kohta kindlaks määrata ei saa. Tänapäew on see „optimum“ 50.000 ha suur. Suurem jaam on küll weel kasulik, kuid praegustes tingimistes on see seotud organisatsiooniliste raskustega, millest meie edaspidi üle saame. Siis tõuseb jällegi selle „optimumi“ määr.¹

Nimetatud jaama tegewuse alguse kohta kirjutab tema looja ja praegune direktor (lhk. 69):

„Põllupidamise täielist mehaneerimist Liidus on esimesena tarwitatud Ukraina nõukogu-majapidamiste ühingu (YCXO). Ukraina nõukogu-majapidamiste laialist mehaneerimist alustati 1925. a. kewadel, hoolimata „kõige autoriteetsematest“ hoiatustest „wilunud ja asjatundjate inimeste“ poolt, et sellest mitte midagi wälja ei tule, ja „sõbralikkudest“ soowitustest mitte lasta end mehaneerimisest kaasa kiskuda, hoolimata wanade agronoomide ja wanade maategelaste kõige konserwatiivsemast skeptitsismist.“

Nii algas masina- ja traktori-jaama loomine. Missuguseid tagajärgi see töö andis ja kuidas „kõige autoriteetsamad“ „wilunud asjatundjad“ ning wanad agronoomid ja maategelased nüüd tagantjärele enamlaste ülesehitamise õigeks ja omaks tunnistawad, seda juba nägime.

¹ Tuleb tähendada, et see määr ainult jaamade kohta käib; nõukogude-suurmajapidamise („terawiljawabrikud“) ulatab pinnasuurus juba 150.000 ha-ni. Toim.

Raamatu kirjutamise ajal oli nimeetatud esimese jaama ümber ühiseks põllupidamiseks wabalt koondunud terwelt 26 küla 24 000 ha maaga. Ainult tehniline nõrkus ja traktorite puudus ei lubanud juba alguses jaama suuremaks paisuda. Juunis s. a. teatas aga Markewitsch oma aruandes põllutööliste ametiühisuste kesknõukogule, et tema jaama alla on juba ühinenud 52 küla 45.000 ha maaga.

Masina- ja traktori-jaamade tähtsus

peaks selge olema igaühele. Selle põllumajanduse uue organisatsioonilise kuju tähtsust kriipsutas küllalt alla ÜK(e)P wiimane kongress. Nõukogude uus põllumajanduse organisatsioon näitab, kuidas proletariaadi diktatuur põllutöö kõige uuema tehnika abil põllumajanduses niisuguse rewolutsiooni teeb, mille wäärilist kodanluse ajalugu ei tunne. Waevalt leidub ühtegi utopisti, kes oma tulewikuunistustes oleks osanud seda töowiljakuse tõusu ja walmistusekulude wähenemist kirjeldada, mida masina- ja traktori-jaamad andma hakkawad.

Kuid meie rääkisime peaaesjalikult ainult asja tehnilisest küljest (tegime seda meelega, et uute jaamade praktilist, organisatsioonilist külge rohkem walgustada). Ainult mõõdamines riwasime selle ühiskondlik-klassilist tähtsust. Et nende jaamade organisatsioon ka külakurnajate ja igasuguse muu töörahwale waenuliku olluse mahasurujaks peab saama, on arusaadaw ilma pikema seletuseta. Et need jaamad kapitalismi jäänused külas majanduslilselt kahjutuks teewad ja ära häwitawad, on silmanähtaw.

Nendel jaamadel on aga ka weel see wõrratu tähtsus, et nad talupoja aastasadasid kestnud äärmise individualismi juurteni ära häwitawad. Selle põllumajanduse uue kuju abil saab kogu määratu talupoegade meri ühiskondlilselt täiesti uutesse tingimistesse asetatud. Need uued tingimised peawad talupoegade suured hulgad ka kogu oma sise-mise hingeelu, waimullma, mõttewiisi jne

poolest proletariaadi ühisesse peresse kasvatama ja sulatama.

Töö raudne distsipliin; ettemääratud ühise tööplaani täpne täitmine; ühiskonna huvide alla heitmine; külg-külje kõrwal töötamine, nagu suures tööstuse-ettewõtteski jne, jne — need tegurid loowad juba nüüd nende tuhandete ja tuhandete talupoegade seas uue hingeelu, uue arusaamise ja uue ilmawaate, kes juba nüüd wabatahtliselt, samm-sammult nende jaamade korraldusesse ja juhtimise alla tulewad.

Kõik see, mis mele siin masina- ja traktori-jaamade praktikast näidetena kirjeldasime, pildistab aga ainult nende jaamade ehk uute terawiljatehaste tekkimise algust. Kõik ettetoodud üllatawad tagajärjed on alles uue asja esimesed sammud. Käesolewal aastal organiseeritakse 4 uut sarnast jaama mitte vähem kui 100.000 ha maaga. Eelolewal (1929-30) majanduseaastal kawatseb Liidu plaanikomitee nendele jaamadele (wanadele ja uutele) vähemalt 10.000 traktorit anda (üldisest 25.000-st — orientatsiooniplaani järele). Eelolewa majanduseaasta lõpuks peab nende jaamade wõrk 2.000.000 ha-ni ja wileaastase plaani lõpuks vähemalt 10.000.000 ha-ni ulatama.

Talupojad peawad enda seast traktoristid ja igasuguseid muid kwalifitseeritud töölisi andma. See on jälle suur, hiiglasuur ühiskondline ülesanne talurahwale. See on Liidu industrialiseerimise plaanis nii tähtsa kwalifitseeritud tööjõu kaadrite kasvatamise ülesanne. Need kaadrid peawad pealegi sootuks teistsugused olema, kui senised ja wanad spetsialistid olid, kes undki ei osanud näha meieaja põllumajanduse wiljawabrikutest.

Põllujaamad seawad aga ka suured ülesanded tööstusele. Ilma heade tööriistadeta, ilma wastawate masinateta neid jaamu luua ei saa. Veel enam. Siin on küsimus ka selles, missugused, kui suured, kui tugewad jne need masinad peawad olema. Siin, on, näiteks, küsimus selles, missuguseid traktori nende jaamade jaoks meie tehastes walmistada tuleb, sest pole ju sugugi

ükskõik, kui suured ehk kui tugewad meie põllujaamade traktorid on, waid ka neil peab oma teatud „optimaalne“ suurus olema (raioonide järele, wõib olla, jne). Siin on, näiteks, wäetisainete walmistamise küsimus ja palju muudki. Töö mehaniseerimise tagajärjel jääb tööloomade (nagu hobuste, weohärgade jne) pidamine taludes suurel määral ülearuks, mis taludes suure pööre toob (loomadele toidumuretsemine väheneb ehk weolomade asemel wõib piima-ehk lihakarja kasvatada; seal, kus põlluwäetiseks sõnnikut tarwitati, peab selle asemele kunstwäetis astuma jne). Põllujaamade loomine ja organiseerimine oleneb, järelikult, tööstuse käekäigust Liidus ja ka wastupidi: need jaamad seawad omakorda ka tööstusele mitmesugused uued ümberkorraldamise ülesanded.

Kuid sellega pole nende jaamade esialgne tähtsus kaugeltki veel mitte täielikult walgestatud. Neil on veel märksa suuremaid ülesandeid, kui kõik see, millest meie rääkisime. Nende suurem tähtsus seisab veel selles, et nad, juba oma algkujus, sündimiseastmel, näitawad ja eeskujul annawad, kuidas kogu põllumajandust organiseerida, kuidas kõiki maa töid toimetada. Miks ei peaks ka karjakaswatust põlluharimise eeskujul suurwalmistuse alusel korraldama? Schewtschenko nimelises jaamas kawatsetakse käesolewal aastal kahes külas niisuguse karjakaswatamisega algust teha. Ja miks ei wõi alawilja kasvatamist niisamutiigi korraldada? Jne, jne.

Nii mõnigi talupoeg wõib sarnaseid küsimusi praegu naeruwäärilisteks pidada. On ju meil wiljapuudus, terwe rea muude ainete poolest tunneme kitsikust ning kannatame igasuguseid raskusi. Kuid põllujaamade praktika seab need küsimused meile hiljem ehk warem ikkagi risti ette. Tõsi, praegu meie neid laiemalt teostada ei saa. Meie tööstus ei suuda täna veel mitte küllalt masinaid ja muid tarbeasju anda, mis selleks waja oleks. Meie talupoegade miljonilised hulgad ei tunne veel küllalt põllujaamade tegewust ja nende tulu. Ma-

sina- ja traktori-jaamad alles algawad tööd. Nad peawad ühes uute maa-larakatega ka miljoniliste talurahwa-hulkade ajud ja ilmawaate (aastaküm-nete ja sadade wältel kogutud eelarwa-mised!) sügawalt üles kündma. Ühes Nõukogude Liidu üldise industrialiseerimisega suudame siis ka talurahwa enam kui paarikümmemiljonilise üksik-majapidamiste killustatud hulga täiesti uuele arenemisele wiia.

Markewitsch ise tunnistab, et masina- ja traktori-jaamade organiseerimine on kollektiivse ehitusetöö üks kuju. Wäga võimalik, et veel paremaidki wormisid leidub, kuidas seda ehitamisetööd teha. Kuid see tee, mida mööda ühiskondlustatud põllupidamine peab minema ja selle järel ka kogu põllu-majandus, on kätte saadud. See on sotsialismi tee, mille üle walgekaard-lased, kodanlus, kõik mele waenlased praegu veel laginal naerawad ja kom-munistide uueks unistuseks ehk jandiks nimetawad. Kuid sellele teele oleme tegelikult juba astunud ja teeme seal esimesi tagasihoidlikke samme. Teeme neid samme pealegi põliste ja tõsiste teadusemeeste heakskiitmisel ja aktiiv-sel toetamisel.

Kas enamlaste plaan wõi lihtne ettenägemine?

Masina- ja traktori-jaamad on Nõu-kogude Liidus see sotsialismi worm, millega kommunistid põllumajanduse ühiskondlustamise protsessi teostawad. Et põllumajanduse arenemine ilmtingi-mata tõöstuse arenemise sihis (s.o. suur-walmistuseks muutmise sihis) läheb, selles pole enam vähematki kahtlust.

Kuid meid huwitab siin veel üks teine küsimus. Meid huwitab nimelt küsimus selle kohta, kas sünnib ühis-kondlustamise protsess SN-WL-s, nii-öelda, „iseenesest“, wõi sünnib see inimeste (tähendab — kommunistide) juh-timise järele. See on ka majanduse plaani küsimus. Mille järele peab sün-dima, näiteks, SN-WL majanduse wile-aasta-plaani kokkuseadmine: kas ainult majanduse enda sisemise arenemise alu-

sel, wõi wõib seda ka inimene oma tahtmise järele teha?

Meil on hulgake õpetlasi, kes arwasid ja arwawad, et majanduse arenemine ka prolatariaadi riigis peab tingimata sündima mingisuguste majandusliste „sisemiste“ seaduste alusel, ilma et inimesed seda arenemist oma tahtmise järele muuta suudaksid. Illustreerime seda probleemi jällegi põllumajanduse arenemise küsimusega, mida meie just walgustasime.

Arutades küsimust, missugune peab olema nõukogude põllumajanduse are-nemine, rääkis prof. Kondratjew 1924. a. muu seas:

„Esimene asi, mis meie peame te-gema, seisab selles, et peame andma täpse ja tõelise analüüsi põllumajan-duse arenemise sihi ja tegurite kohta wiimastel aastakümnetel. Ainult selle analüüsi põhjal, samuti ka põlluma-janduse arenemise käesolewa aja tin-gimiste analüüsi põhjal wõime püüda katset teha põllumajanduse tulewiku arenemise arwatawa sihi äramäära-miseks.“

Oma wastawates aruannetes ja kir-jutustes käiski see professor ja käisid teisedki professorid niisuguse „retsepti“ järele. Nad korjasid hästi palju mater-jali tsaariaegse põllumajanduse arene-mise kohta (algades ammu ajast), näitasid, kuidas siis „arenemine“ sün-dis, tegid selle kohta kõiksugu keeru-lisi ja „wäga teaduslikke“ otsusi ning järeldusi ja lõpuks tegid siis paarisõna-lise „tulemuse“, et minewiku uurimise alusel „püüda (!) katset teha (!) tule-wiku arenemise arwatawa (!) sihi ära-määramiseks“. Niisugused olid (ja on veel praegugi) paljude wanade tead-laste keerulised otsused selle asja kohta.

Kuid kas „minewikus“ on midagi sar-nast, mis nüüdsete masina- ja traktori-jaamade tekkimist oleks ette ütelnud? Ei ole. Selle wormi on enamlasted ise loonud. Kogu prolatariaat on majanduse arenemise juhtinud teistsugustesse roo-bastesse, kui need, milles ta wanasti, „wiimastel aastakümnetel“, käis. „Wii-

mastel aastakümnetel" sündis majanduse arenemine stüühilisel teel, ilma ühegi plaanita, loodusjõuliselt. Nüüd läheb see arenemine proletariaadi riigis proletariaadi enese tahtmise ja suudete järele, kusjuures olemasolewad majanduslised tingimused väga tihti teadlikult sootuks teistsugusteks muudetakse, kui nad olid ja on.

Prof. Kondratjewi „suurte tsüklite“ teooria järele¹ sündiwat majandusline arenemine mingisuguste „sisemiste“ seaduste alusel, mida inimesed oma tahtmise järele muuta ei saa. Selle teooria järele võib tulewikku ainult ette arwata, ja sedagi ainult niiwõrd, kuiwõrd käesolewa aja ning ka minewiku seaduste peale põhjendatakse. Kui aga asi tõesti nii oleks, siis peaks siit, näit., nõukogude wiieaasta-plaani kohta järelduse tegema, et see plaan wõiks ainult „ettenägemise wõimalus“ olla, et selles plaanis ei tohiks kübetki olla inimeste (kogu ühiskonna) eneste subjektiivseid tahtmisi ehk püüdeid. Kui aga lugu nii on, siis tuleb siit omakorda järeldus teha, et nõukogude tulewiku plaanid ei wõi mitte midagi muud olla, kui ainult minewiku ja olewiku arenemise statistiliste diagrammide ehk graafikute matemaatiline pikendamine „arwatawasse“ tulewikku. Siis aga pole see „plaan“ mitte sugugi enam „plaan“, waid lihtne „wormal-matemaatiline keskmine“. See tähendab, et inimesed ümbritsewat majandust ise, oma tahtmise järele, muuta ei saa.

¹ Selle teooria kohta ilmus kirjatükk „Klassiwõitluses“ № 107-108.

See põllumajanduse uus ühiskondlustatud suurtööstuse kuju, mida meie käesolewas kirjatükis walgustasime, lükkab kõik seesugused teooriad täiesti uperkuuti. Nõukogude majanduse plaan on tõsine plaan, on niisugune plaan, mis just ja nimelt tahab majandust täiesti teistsuguseks teha, kui see minewikus oli ja tänapäew on. Rehkendades ja arwestades kõikide olewate tingimistega ja asjaoludega, muudawad enamlased plaanikindlalt (nimelt plaanikindlalt) kogu selle päranduse, mis minewikut oleme saanud, täiesti wastupidiseks minewikule. See ei ole lihtne ettenägemine, see ei ole tulewiku ettekuulutamise kunst, waid see on tulewiku enese aktiivne loomine, tulewiku tegemine. Seda tähendab põllumajanduse uus „ülesleidis“ SN-WL-s.

Masina- ja traktori-jaamad on põllumajanduse energeetilised (jõuandwad) keskjaamad. Tulewikus wõiwad need jõujaamad ka elektrienergiaga käima hakata. Nende jaamadega on tegelikult tõestatud see seadus, mille Marx enam kui poolsada aatat tagasi üles seadis ja mida kodanlus tänapäewani ei taha tunnustada: ka põllumajandus peab arenema suurwalnistuseks. Enamlased wiiwad selle arenemise teadusliselt ja teadlikult läbi. Kapitalistlikes korras sünnib see arenemine raskustega ja weriselt. Ühes sellega aga näitasid enamlased ka, et proletariaat võib enda majandust oma tahtmise järel muuta ja „ümber teha“, sellega, arusaadawalt, ka iseennast muutes ja ümber kaswatades. See õngi ajalooline hüpe „paratamatuse riigist wabaduse riiki“.

R. Wakman

Kommunistlise Internatsionaali programm

Wastu wõetud VI kongressil 1. septembril 1928 Moskwas.

94 lehekülge.

Hind 50 kop.

Tellige „KÜLWAJAST“

Agitaatori lehekülj

Inglise imperialismi seisukorrast

Inglismaa on klassiline kapitalismi maa. Inglise kapitalism mängis ja mängib praegugi suurt osa ilmamajanduses. Veel mõni aasta tagasi oli Inglise kapitalism üks võimsamatest ilmas. Praegu elab imperialistiline kodanlus Inglismaal suurel määral oma „wõimsa“ mineviku unistustest ja mälestustest, tegelikult on ta esikoha ilmapoliitikas ja majanduses juba kaotanud ja jääb iga päewaga ikka enam tahapoole.

Waatame allpool mõnda iseloomustawat nähtust Inglise majanduses.

INGLISE KAPITALISMI KRIISIST

Inglise kodanlus on rahvuswahelise kapitali alaltseel terawnema wõistluse tagajärjel ummikusse surutud. Tehniliselt mahajäänud ja ühtlugu kaugemale majajääw tööstus ei jõua Ameerika Ühstriikidega sammu pidada. Inglise asumaad ostawad iga aastaga ikka vähem kaupa Inglismaalt. Asumaad wabanewad Inglise kaubast, lähewad sellest mööda ja telliwad kaupa telstelt maadelt (peaasjalikult Ameerikast). Kõik see ei jäta oma mõju awaldamata Inglise tööstuse peale, mis ikka enam lange-mist näitab.

Sõetööstus

1913. aastal oli sõesaak 317,8 miljoni tonni, kuna wälja weeti sütt 73,2 milj. tonni, 1925. a. oli saak 244,8 milj. tonni, wäljawedu 50,8 milj. tonni, 1928. a.: saak 232,4 milj. tonni, wäljawedu 50 milj. tonni.

Malmi ja terase toodang

1913. a. malmi 10.250.000 t., terast 7.660.000 t.
1927. a. „ 7.294.000 „ „ 9.100.000 „
1928. a. „ 6.613.000 „ „ 8.525.000 „

Teres- ja raudasjade wäljawedu

1913. a. weeti terasasju wälja 4.969.000 tonni
1925. a. „ „ „ 3.731.000 „
1928. a. „ „ „ 4.261.000 „

Masinaehitus

1913. a. weeti wälja masinaid ja nende osasid 689.000 tonni, 1925. a. — 516.000 t., 1928. a. — 566.000 t.

Statistika näitab, et wäljawedu kaswas wilmasel aastal elektrijaamade sisseseadete wäljaweo arwel, kuna langes suuresti põllumajandusliste masinate wäljawedu. Jõumasinaid weeti wälja 1913. a. 94.000 tonni, 1928. a. aga ainult 50.000 tonni.

Laewaehitus

1913. a. lasti wälja laewu 1.932.000 tonni mahutuses, 1925. a. — 1.085.000 t., 1928. a. — 1.446.000 t.

Kiutööstus

1913. a. weeti wälja tekstiilkaupa 6.750 milj. ruutjardi, 1925. a. — 4.436 m. rj., 1928. a. — 3.876 m. rj.

Kui arwesse wõtta, et tekstiilkaupade wäljawedu annab 1/4 kogu wäljaweo wäärtusest, siis näeb igaüks, missugust määratud kahju toob tekstiilkaupade wäljaweo langus kogu Inglise majandusele.

Uldse on Inglise wäljawedu 20% vähem sõjeelsest wäljaweost. 1928. a. oli wäljawedu 50.000.000 naelsterlingi vähem kui 1925. a. ja 78.000.000 nst. vähem kui 1924. a. Wäljawedu wäheneb iga aastaga.

Wanameelsete häälekandja „Observer“ on sunnitud tunnistama, et 1928. a. majanduse kokkuwõtted pakuwad wäga wähe rõõmustawat.

TÖÖLISTEKLASSI SEISUKORD INGLIS-MAAL

Ühenduses majanduslise langusega muutub ikka raskemaks ka töolisteklassi seisukord. Töölise reaaltöötasu langeb järjekindlalt 1900. aastast peale. Seda tunnistawad järgnewad arwud:

	nominaalne töötasu %	tegelik töötasu %	reaalne töötasu %
1900. a.	100	100	100
1914. a.	107,0	106,0	90,8
1922. a.	177,6	157,0	74,3
1925. a.	180,2	164,5	80,9

Inglise kodanlus püüab oma tööstust ratsionaliseerida, kuid see ratsionaliseerimine sünnib tööliste kulul. Aruanne tööliste seisukorra uurimise kohta ütleb otsekoheselt: „Meie ei usu, et isegi sel juhtumisel, kui korda lähaks wäljawedu sõjaeelsele tasapinnale tõsta, võimalik oleks majanduslist elu sõjaeelsele järjele wila ilma töötasu alandamiseta ja tööpäewa pikendamiseta wõi elaminekulude vähendamiseta mõnel muul kujul.“

Tekstiiltööstuses on töötasu vähendatud 12% ja tööaeg on pikendatud 48-tunnisest nädalast 52 1/2-tunnise nädalani.

1928. a. kaotasid kaewandustöölised töötasust 61.158 naelstr. nädalas, s.o. üldine nädala töötasu wähenemine teeb wälja 61.158 naelstr. Samal aastal kaotasid töötasu vähendamise arwel raudteetöölised nädalas 39.150 naelstr.

Paberitööstuses panewad wabrikandid tööliste ette nõus olla 5—10% töötasu alandamisega, wastasel juhtumisel wabrikute sulgumisega ähwardades.

Töötatöölise arw kaswab iga aastaga. Käesolewal ajal, s.o. 1929. a. algul ulatab töötatöölise arw Inglismaal üle kahe miljoni. Seega on üle 12% üldisest tööliste arwust tööta. Üksikute tööstusharude järele oli töötatöölisid:

Masinaehituse tööstuses	9,30%	tööli.	üldarwust
Tekstiiltööstuses	10,90%	„	„
Metallitööstuses	21,50%	„	„
Sõetööstuses	23,20%	„	„

Laewahtuse tööstuses . 26,7% tööl. üldarwust
Meremehed ja sõelaadijad 30,5% „

INGLISE-AMEERIKA WASTUOLUD

Kodanluse rahwuswahelise poliitika keerd-sõlmeks on Inglise ja Ameerika imperialismi wahelised wastuolud. Tööstuse langusest nägime juba, et Inglise imperialism on sunnitud taganema ja teed andma Ameerika Imperialismile. Ameerika tööstus ja kaubandus surub Inglismaa ikka rohkem välja isegi Inglise oma asumaadelt ja poolasumaadelt. Ameerika warustab suurel määral kõiki maid põllutööriistadega ja masinatega, tõrjudes Inglismaad ikka kaugemale. Ameerika tõrjus Inglismaa täiesti välja walge plektiga warustamises Lõuna-Ameerikast ja Kaugest Idast. Ameerika wõistleb wäga suurte tagajärgedega elektrijaamade sisse-seadetega warustamises. Ameerika on tegelikult oma kontrolli maksuma pannud automobiilitööstuses ja takistab selle uue tööstusharu arenemist Inglismaal.

Weel suuremaid wastuolusid ja kokkupõrkeid kutsub esile kapitalide wäljawedu Ameerikast. Ameerika Ühisriikidel on juba praegu rohkem kapitale wäljamaal, kui Inglise kapitalistidel. 1928. aastal ulatas Ameerika kapitalide summa wäljamaal 23 miljardi dollarile, kuna samal ajal Inglise kapitalide summa oli 20 miljardi doll. 1927. aastal mahutas Inglismaa kapitale wäljamaale 152.991.259 naelstr. suuruses, kuna Ameerika mahutas 291.992.668 naelstr., s.o ligi kaks korda niipalju. See näitab missuguse kiirusega Ameerika kapital teisel kapitalistilise riike oma käppade wahela haarab. Ameerika kapital on peremees osalt juba Inglismaalgi. Näiteks on Kanada tööstuses 65% Ameerika kapitali. Ligi 30% wäljamaa kapitalist Austraalias on Ameerika oma. Lõuna-Ameerikas on Inglise-Ameerika waheline wõistlus äärmiselt teraw. 1912. a. oli Põhja-Ameerika Ühisriikidel Lõuna-Ameerikasse mahutatud kapitale 1.248 milj. doll. wäärtuses; 1928. a. ulatas aga Ameerika Ühisriikide kapitalide summa 5.200 milj. dollarini. Isegi Argentiinast tõrjub Ameerika Inglise kapitali välja. Enne sõda oli

Argentiinasse mahutatud Ameerika kapitale umbes 40 milj. dollari, nüüd aga ulatab see summa 450 milj. doll. Määratu wahel ja weel määratu suurem mõju. 1928. a. lõpul läks Argentiinas suur osa elektrijaamu, elektrifraudteid, kanalisatsioone, telegrafi- ja telefoniettevõtteid Ameerika kapitali kätte.

Lõpuks osits Ameerika kapital käesolewa aasta algul Inglismaalt üles rea elektritööstuse ettevõtteid. H. Ford ehitab Inglismaale suure automobiiliwabriku. Selkombel kontrollib Ameerika kapital wastuolud ja mis wilib sõjale, walmistab sõda. Need wastuolud näitawad ka seda, et Ameerika ja Inglise wõistlus ehk wõidujooksmine sõjarlistu panemises (sõjalawade ehitamine, õhulaewanduse suurendamine jne) on Inglise kodanluse wiimane katse oma seisukohti kinni pidada.

TÖÖERAKONNA WALITSUS JA KAPITALISMI KRIIS INGLISMAAL

Sellepärast on juba endastmõistetaw, et praegune Macdonaldi walitsus mingit „rahupoliitikat“ ajada ei saa. Ta peab jatkama sama-sugust poliitikat, mida ajasid kõik kodanlisedki walitsused. Macdonald püüab kokkupõrkamist edasi lükata, tahab „kokkulepet“ otsida, kuid igauks näeb, et iga aasta, mis Inglismaal „kaduma läheb“, tähendab Inglise kapitali nõrgenemist ja uute seisukohtade kätewõitmist Ameerika kapitali poolt.

Sellepärast ei suuda Macdonaldi walitsus midagi teha peale tööliste ülikurnamise, sest muul teel ei püsiks Inglismaal ükski walitsus. Oma rahujuttudega wõib Macdonald pettelootusi sunnitada, kuid peagi ajab tegelik elu need nagu udu laiall.

Fr. R. Kõnnumonistilise Internatsionaali Eesti sektsiooni wäljaanne. Wastutaw toimetaja H. Pöggelmann

J. ANWELT

„Meie lahkumineku“

ehk

ЭКР „mastasrinna“ ajaloolised unenäod

Eestimaa enamlaste partei arenemisest ja wõitlusest igasuguste kallakutega parteis

135 lehekülge

Hind 50 kop.

Fr. R. Kõnnumonistilise Internatsionaali Eesti sektsiooni wäljaanne

E. K. P. ajaloo-komisjoni ajakiri

„Proletaarne rewolutsioon Eestis”

ilmub 4 korda aastas.

Ajakirja tellimise hind: aastas (4 nummert) 2 rbl. 50 kop., $\frac{1}{2}$ aastas (2 nrt) 1 rbl. 25 kop. Wäljamaale: aastas 1 dollar 50 senti, $\frac{1}{2}$ aastas 75 senti.

Ajakirja tellijad, kes endiseid numbreid järelsaada soovivad, maksavad: nr. 1—6 eest 4 rbl. 50 kop., eraldi 1. nr. — 1 rbl., teised nrid à 75 kop.

Ajakirja aasta-tellijad wõivad „KÜLWAJA“ kirjastusel ilmunud ajaloolise sisuga kirjatöid 10% hinnaalandusega saada.

Tellimised tulewad saata: Ленинград 31, улица 3-го Июля, № 48, изд. „Кюльвая“.

J. Anwelt

Lenini partei ja trotskistid

42 lehekülge. — Hind 40 kop.

Tellige „Külwajast“: Ленинград 31, улица 3-го Июля (б. Садовая) № 48.

JUHAN MÄDARIKI

„RIIGIKUKUTAJAD“

ROMAAN.

(Rewolutsioonitegelaste põrandaalusest elust Eestis.)

224 lehekülge. — Hind 1 rbl. 50 kop.

Tellimised saatke järgm. aadr.: Ленинград 31, ул. 3-го Июля № 48.

Изд. „КЮЛЬВАЯ“.

J. Anwelt

Parempoolne kallak Üleliidulises Kommunistlises (enamlaste) Parteis

44 lehekülge. — Hind 20 kop.

Saada „KÜLWAJA“ KIRJASTUSEST, Ленинград 31, улица 3-го Июля № 48.

Ленинградский Областлит № 31814. Тираж 1000. Типография „Новое Дело“, В. О., 1 л. 52
Изд. „Кюльвая“